

Katsaus kulutuksen nykytilanteeseen

KOKOEKO-seminaari 29.10.2008

Kuopio

Simo Vahvelainen

Esityksen yleiskuva

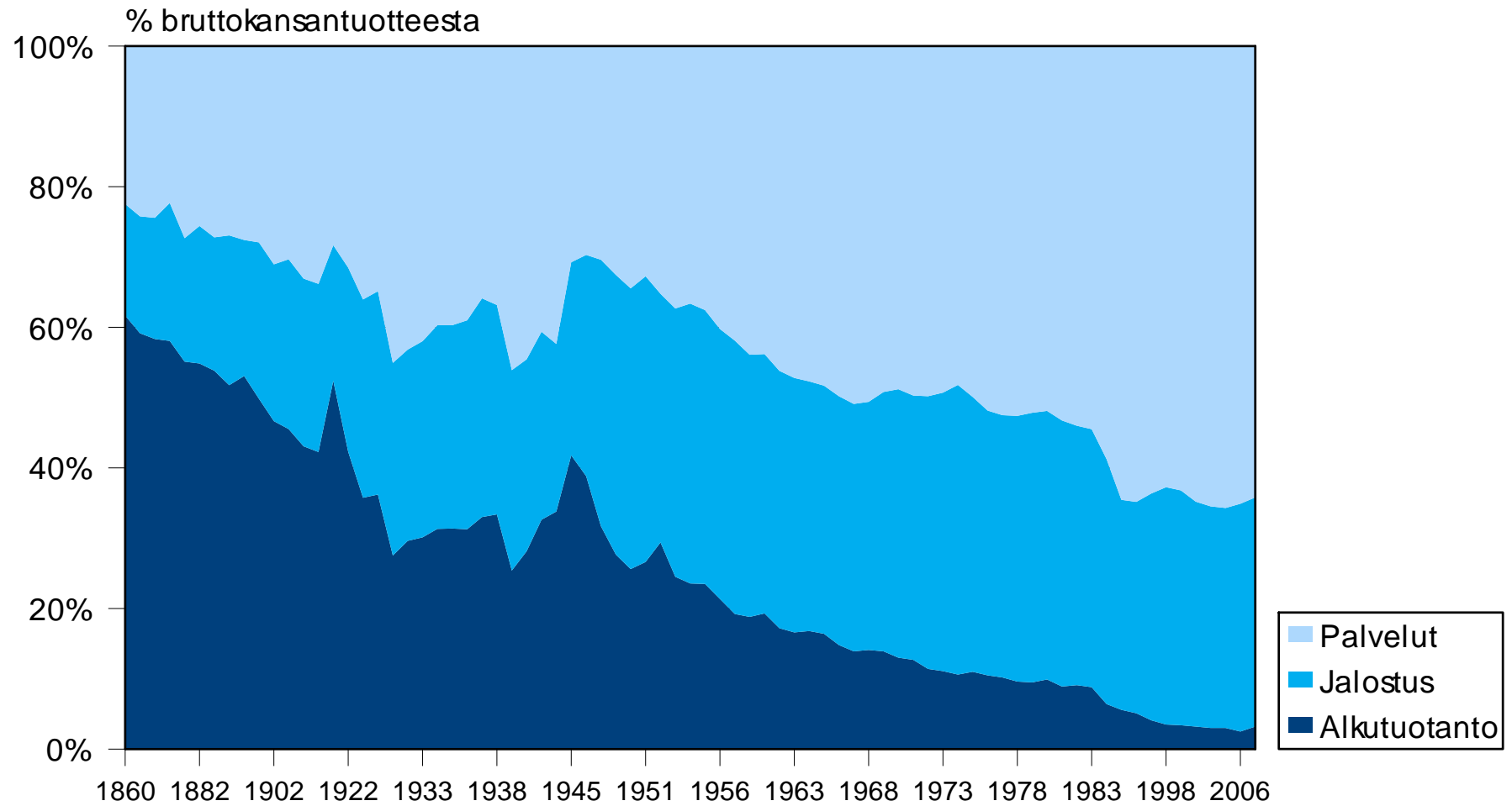
- | Materiankäyttö
- | Yksityinen kulutus
- | Julkinen kulutus
- | Ympäristöverot ja ympäristönsuojelumenot
- | Jätehuolto

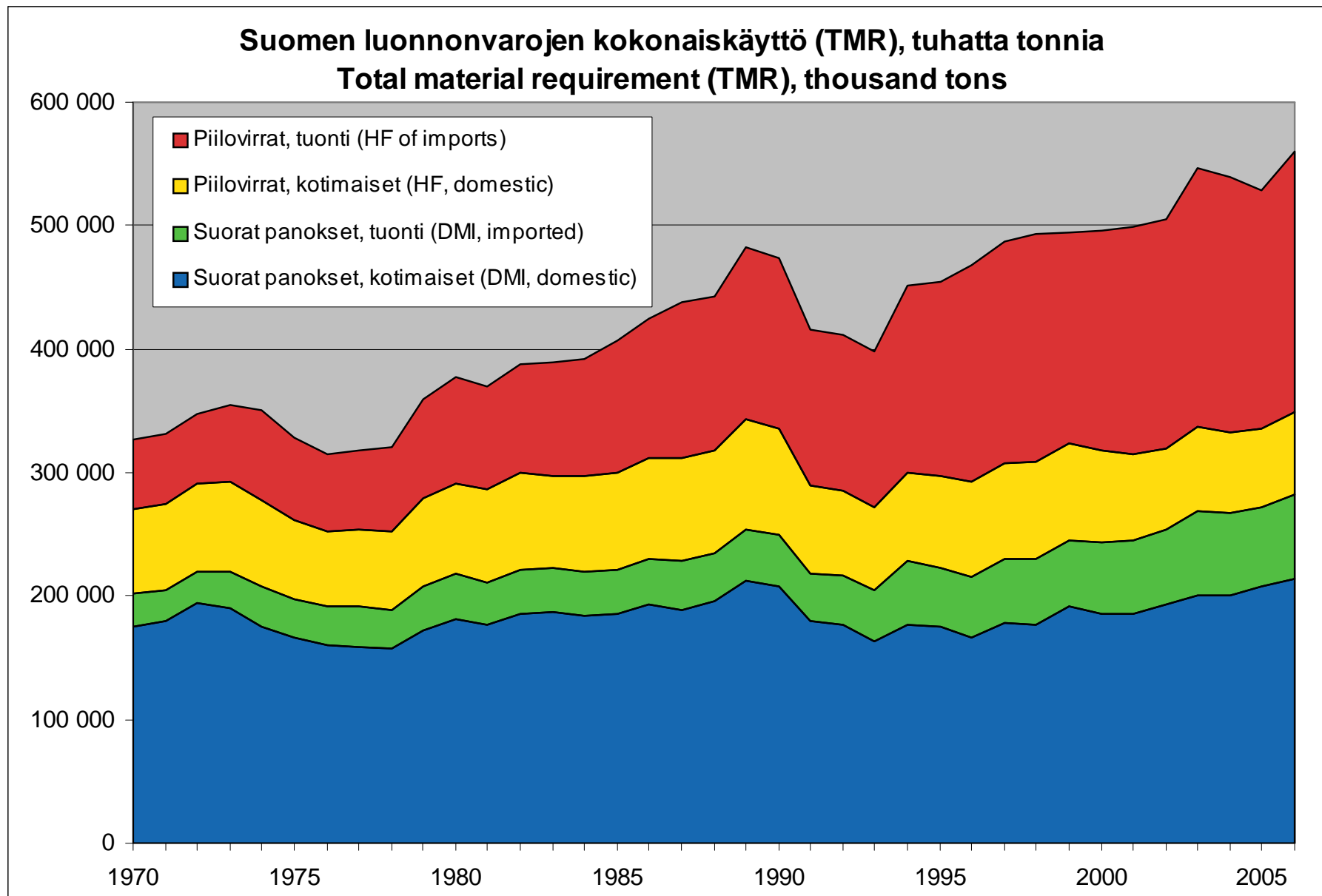

Tilastokeskus

- n Riippumaton tiedontuottaja yhteiskuntaan merkittävästi vaikuttavista asioista
- n Tuottaa noin 200 erilasta tilastoa ja niistä tehtyjä koosteita ja jatkoselvityksiä, noin 700 tilastojulkistusta vuodessa
- n Koordinoi valtakunnallista tilastotuotantoa, josta noin 2/3 Tilastokeskuksessa, muut tilastoviranomaiset ovat TIKE, tullihallitus ja Stakes
- n Työntekijöitä noin 1 000, joista viidesosa haastattelijoita
- n Aineistoista valtaosa rekisteripohjaista
- n Osallistuu aktiivisesti kansainväliseen tilastoyhteistyöhön
- n Toimii tilastolain (280/2004) ja tiukkojen eettisten periaatteiden mukaan

Talouden rakennemuutos 1860-2007

Megatrendi ei ole sisäsyntyistä

- n Megatrendi alkaa ulkoisista sysäyksistä
  - | kaupungistuminen muuttaa jätehuoltoa, jätehuolto ei vaikuta kaupungistumiseen
- n Trendi on aihepiirin sisäistä kehitystä
  - | jätehuollossa mennään kohti jätevoimaloita
- n Muutos on järjestelyä
  - | tehokkaampi keräysjärjestelmä

Materiankäyttö henkeä kohti vuodessa

Materiapanokset:

Suomi 45,2 t

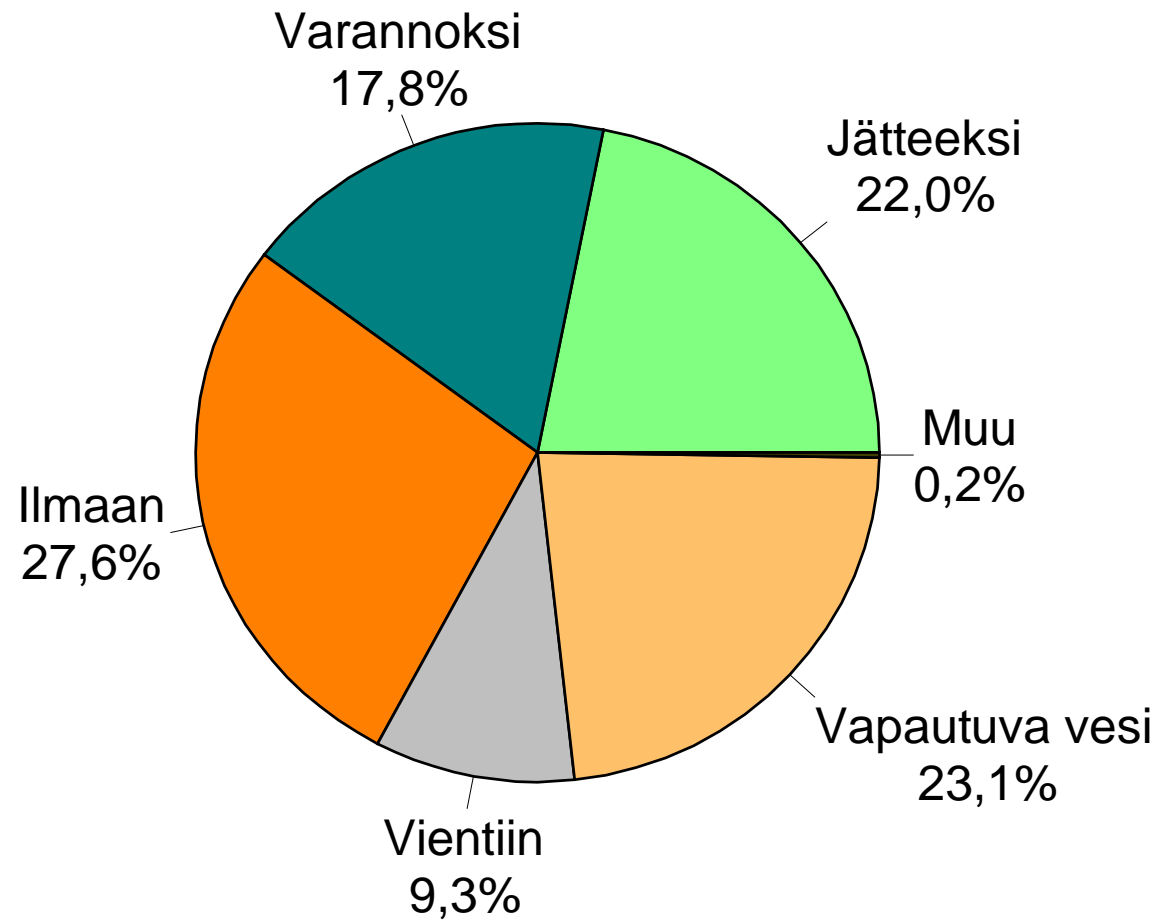
EU15 16,6 t

Materiankulutus:

Suomi 38,0 t

EU15 15,5 t

Mihin päätyy Suomen kansantalouden käyttöön otettu materia?

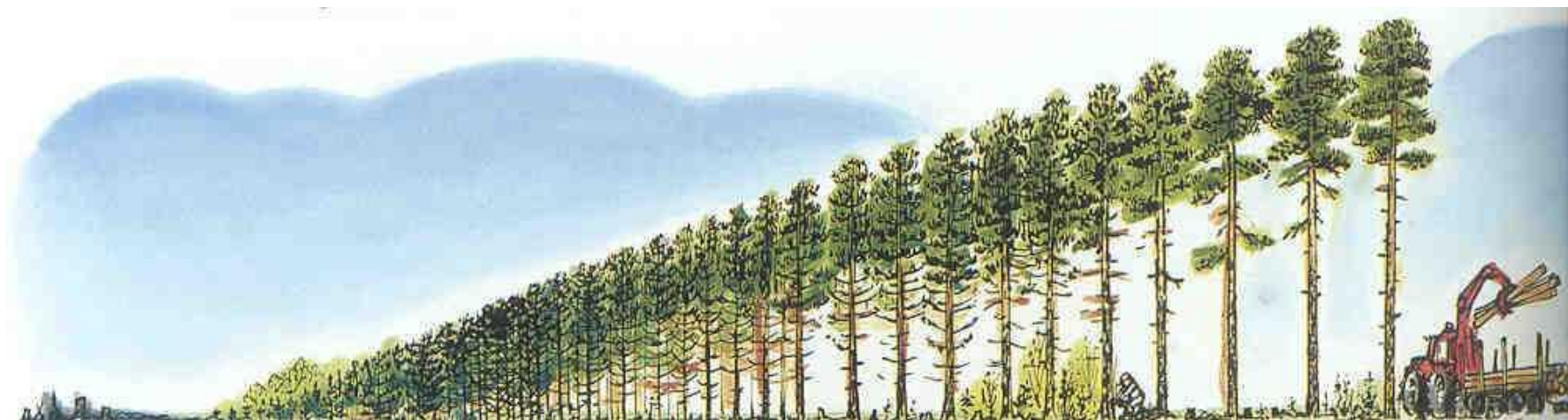
Vuonna 2006 Suomessa syntyi jätteitä 69,2 miljoonaa tonnia

josta

- n 70,5 prosenttia on mineraaleja**
- n 18,9 prosenttia on puuta**
- n 2,4 prosenttia on kemikaaleja**
- n 8,0 prosenttia on muuta kuten metallia ja lasia tai monikoostumuksellista kuten yhdyskuntajätettä**

Materian käyttömääristä perinteisessä kansantalouden tilinpidossa ei mainita mitään

TARJONTA = KYSYNTÄ

- n Kansantalouden tilinpito yhdistää kaikki tilit
- n Tilinpidon on osoitettava, mistä se arvo syntyy, joka kulutetaan, investoidaan tai viedään maasta
- n Jos se ei olisi syntynyt, sitä ei voisi kuluttaa
- n Eli tarjonnan ja kysynnän pitää olla likimain yhtä suuret
- n Bruttokansantuote (BKT) on se arvo, joka tuotetaan
- n ja kulutus (yksityinen ja julkinen) + kiinteän omaisuuden lisäys + viennin ja tuonnin erotus ovat samansuuruisia kuin tuotanto eli myös BKT

Materiaalitalinpidon rakenne

Luonnonvarojen otto

Panokset
Piilovirrat

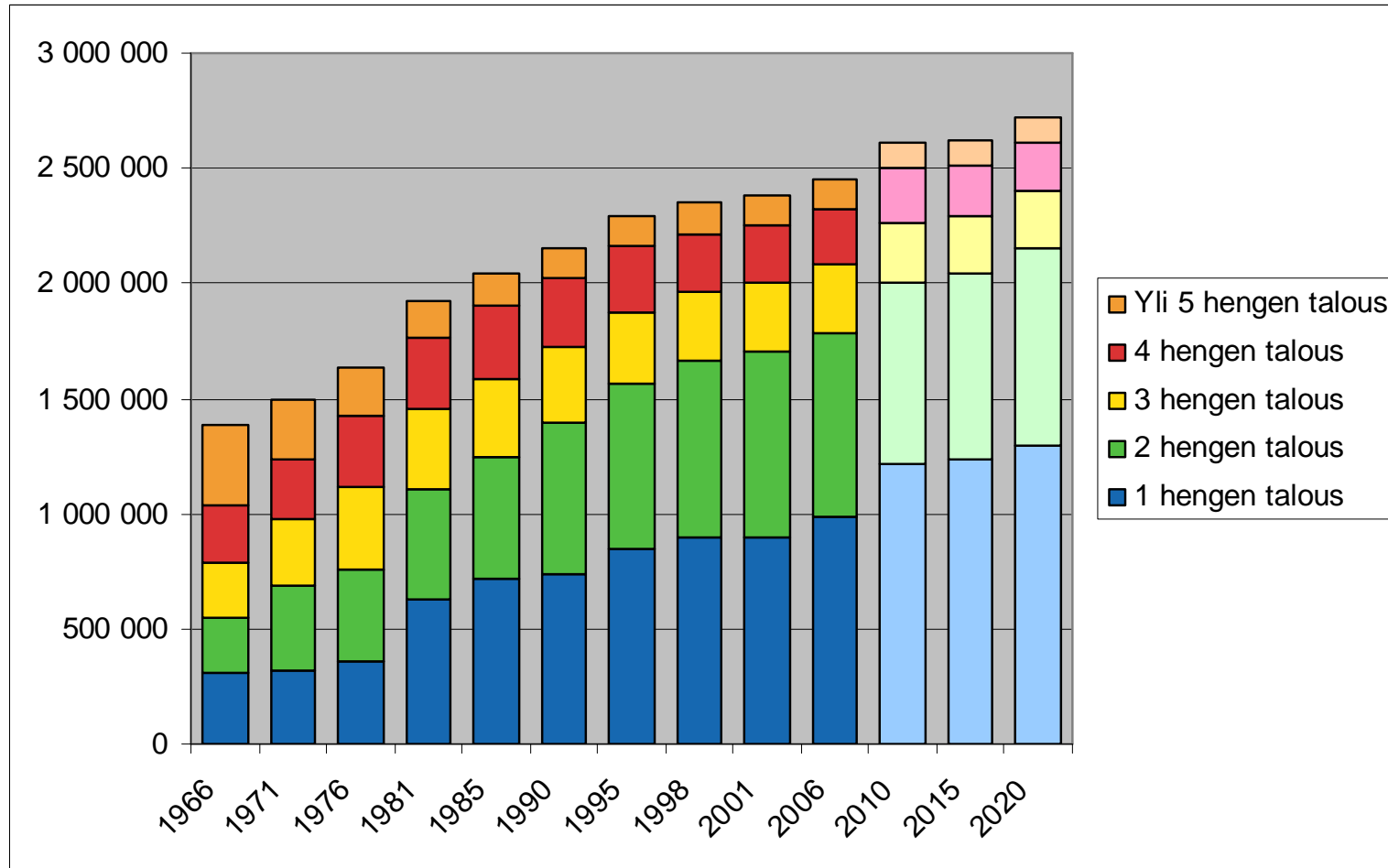
Kansantalous

Tuotanto
Kulutus
Kierrätys
Kiinteä po.

Päästöt luontoon

Päästöt ilmaan
Jätteet
Hajasijoitus

Kotitalouksien määrä ja rakenne 1966 -2006 ja arvio 2010 -2020

Kotitalouksien määrä on kasvanut kuluneen 40 vuoden aikana miljoonalla. Väestö on lisääntynyt vain 600 000 henkilöllä.

Lähde: Kulutustutkimus. Tilastokeskus

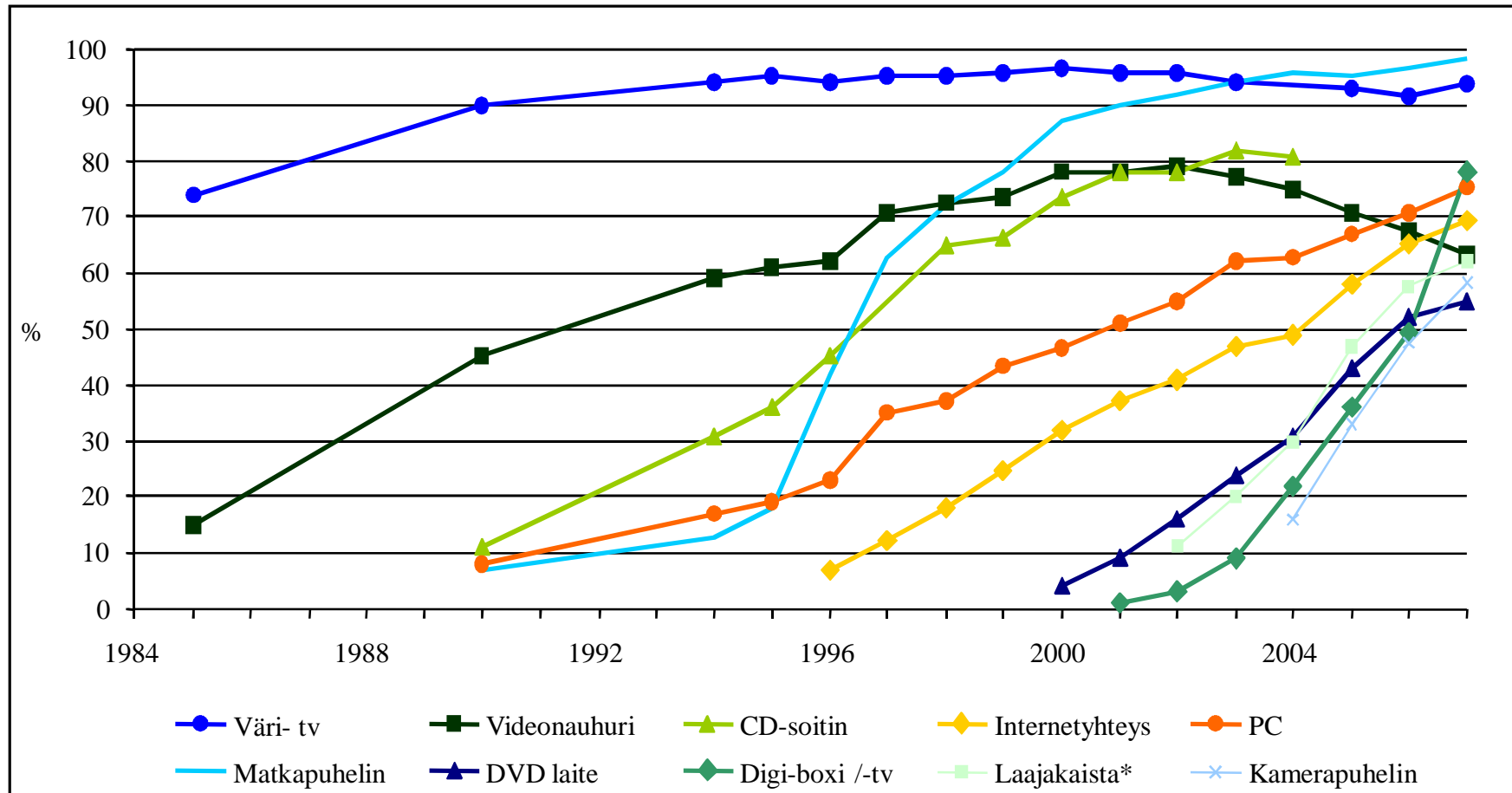
Juha Nurmela:

- Uusille seinille ja tavaroille on ollut ja tulee olemaan kysyntää
- Koneiden ja laitteiden käyttöaste alenee
- Suurtaloushyödyn näkökulma; ennen oli paremmin (ehkä)
- Laitteet privatisoituvat myös kotitalouksien sisällä

Turo-Kimmo Lehtonen:

- Tavara tarvitsee tavaraa

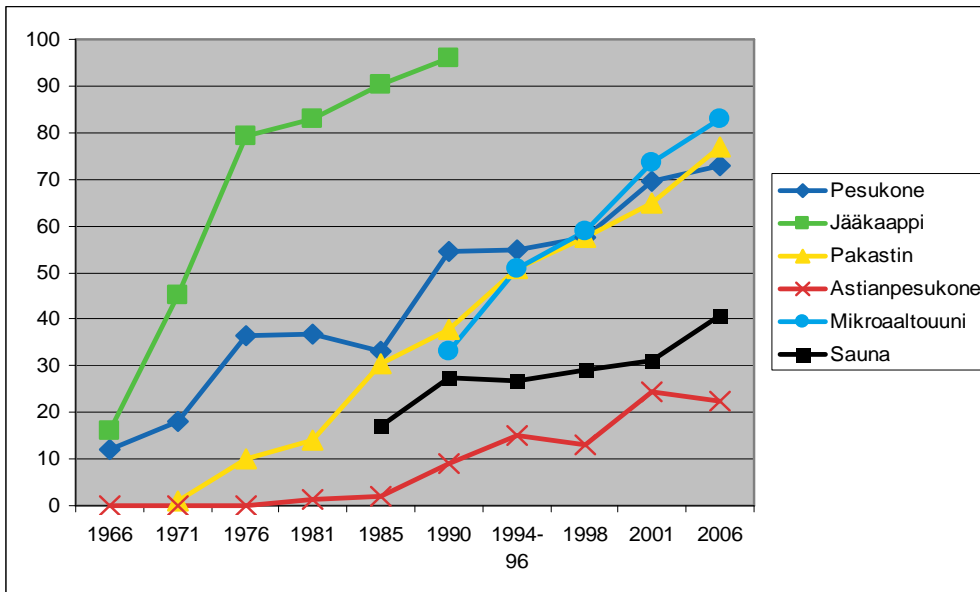
Eräiden laitteiden yleisyys kotitalouksissa vuoden 2007 marraskuuhun asti prosentteina (ainakin yksi laite)

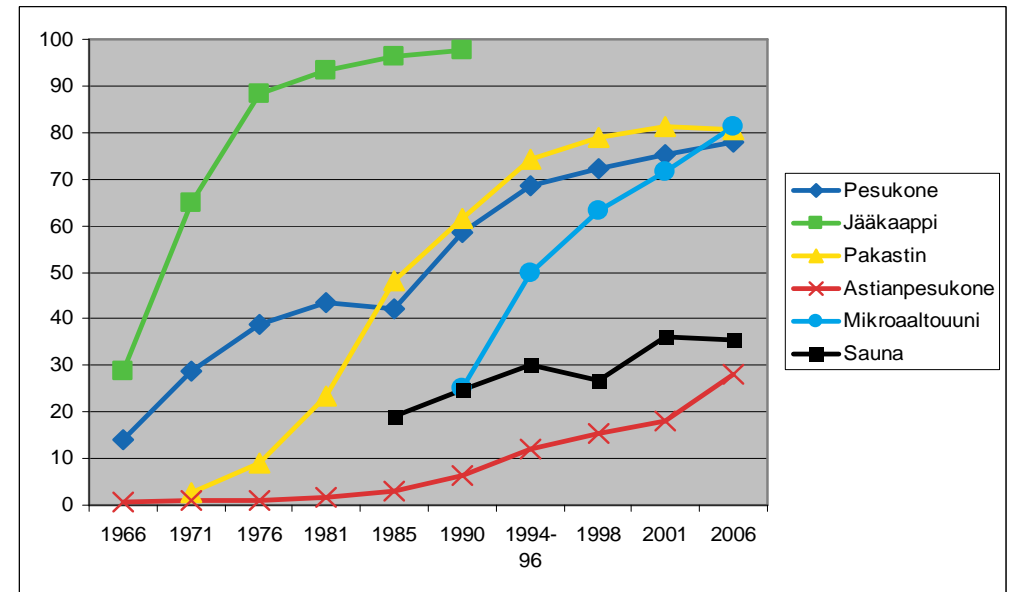
Lähde: Kulutustutkimus ja kuluttajabarometri. Tilastokeskus ,* laajakaista arvio 2002

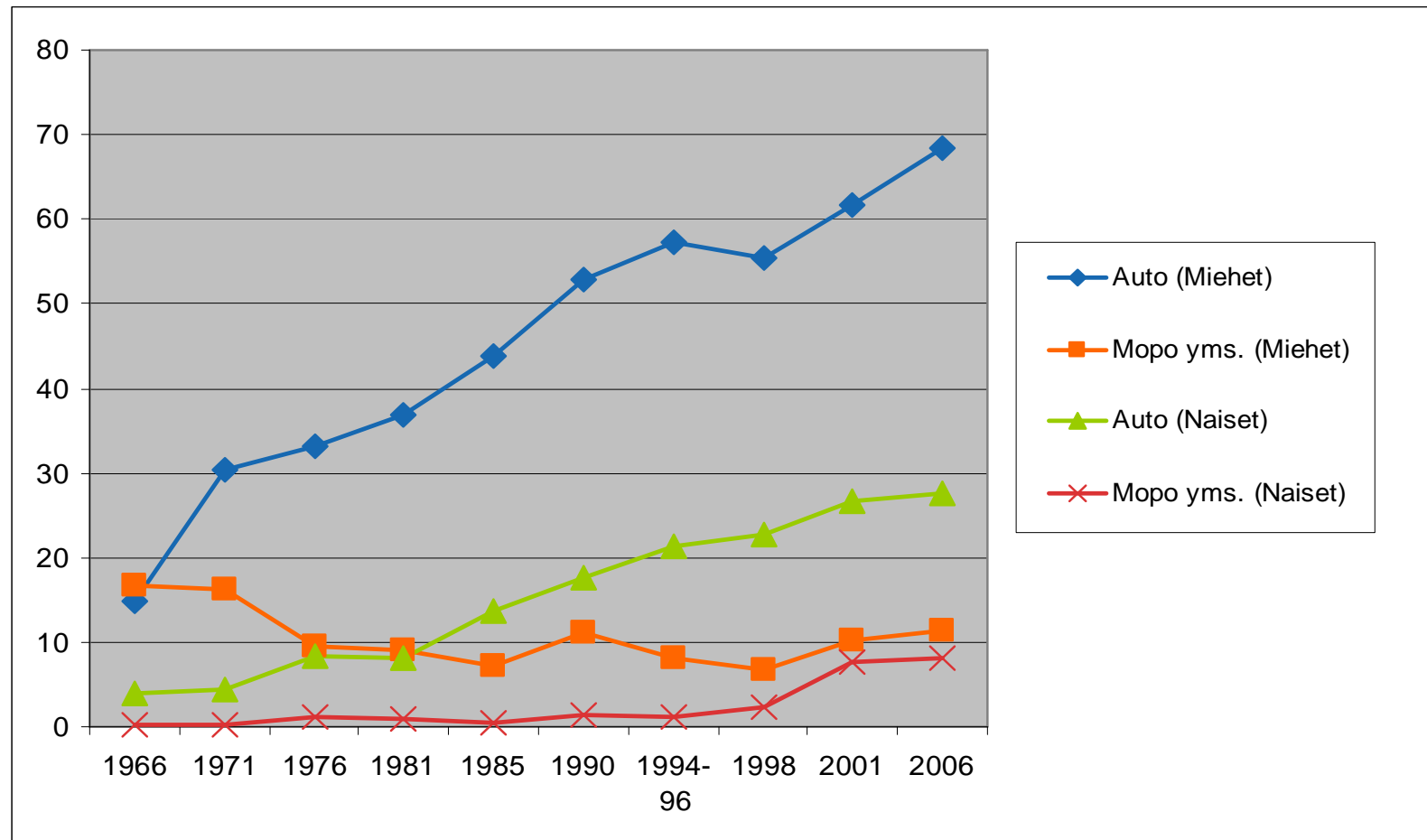
Kodinkoneet ja sauna yhden hengen
mieskotitalouksissa 1966–2006 (%)

Kodinkoneet ja sauna yhden hengen
naiskotitalouksissa 1966–2006 (%)

Auto ja mopo, skootteri tai moottoripyörä yhden hengen kotitalouksissa sukupuolen mukaan 1966–2006 (%)

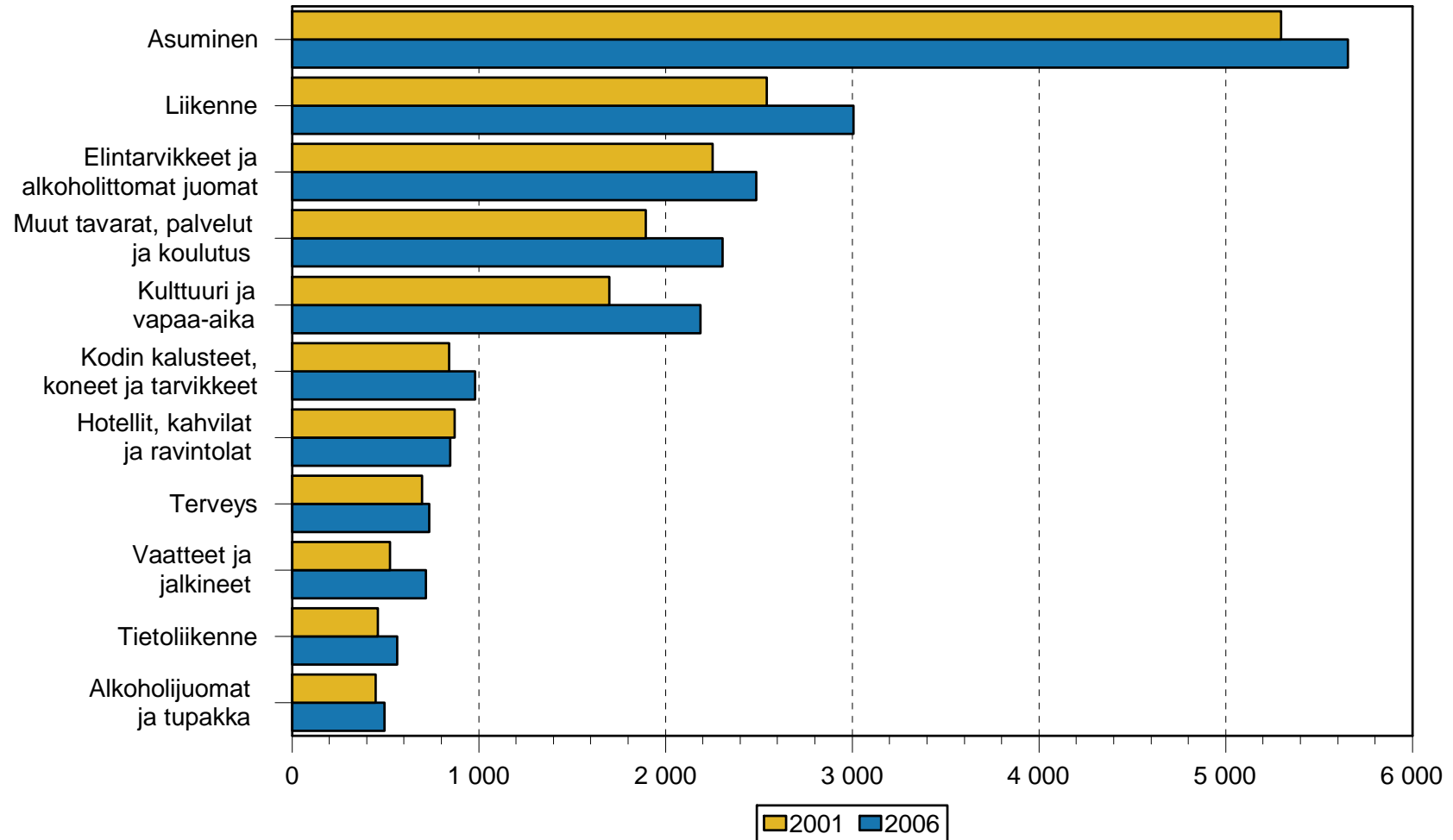

1. Kulmakuntahankkeen laskelmien mukaan kokonaisostovoima kasvaa vuodesta 2005 vuoteen 2030 70 % eli 70 miljardista 120 miljardiin €:n
  2. Eläkeläisten osuus kotitalouksien kulutuksesta nousee huomattavasti (15 % -> 25 %:iin) ja lapsiperheiden osuus alenee selvästi (38 % -> 32 %) vuoteen 2030.
- Tästä rakennemuutoksesta seuraa parin vuosikymmenen aikana monia muutoksia tavara- ja palvelumarkkinoilla.

Tilastokeskus

Kotitalouksien kulutusmenot pääryhmittäin 2001 ja 2006 (vuoden 2006 hinnoin, EUR/kulutusyksikkö)

Lähde: Kulutustutkimus

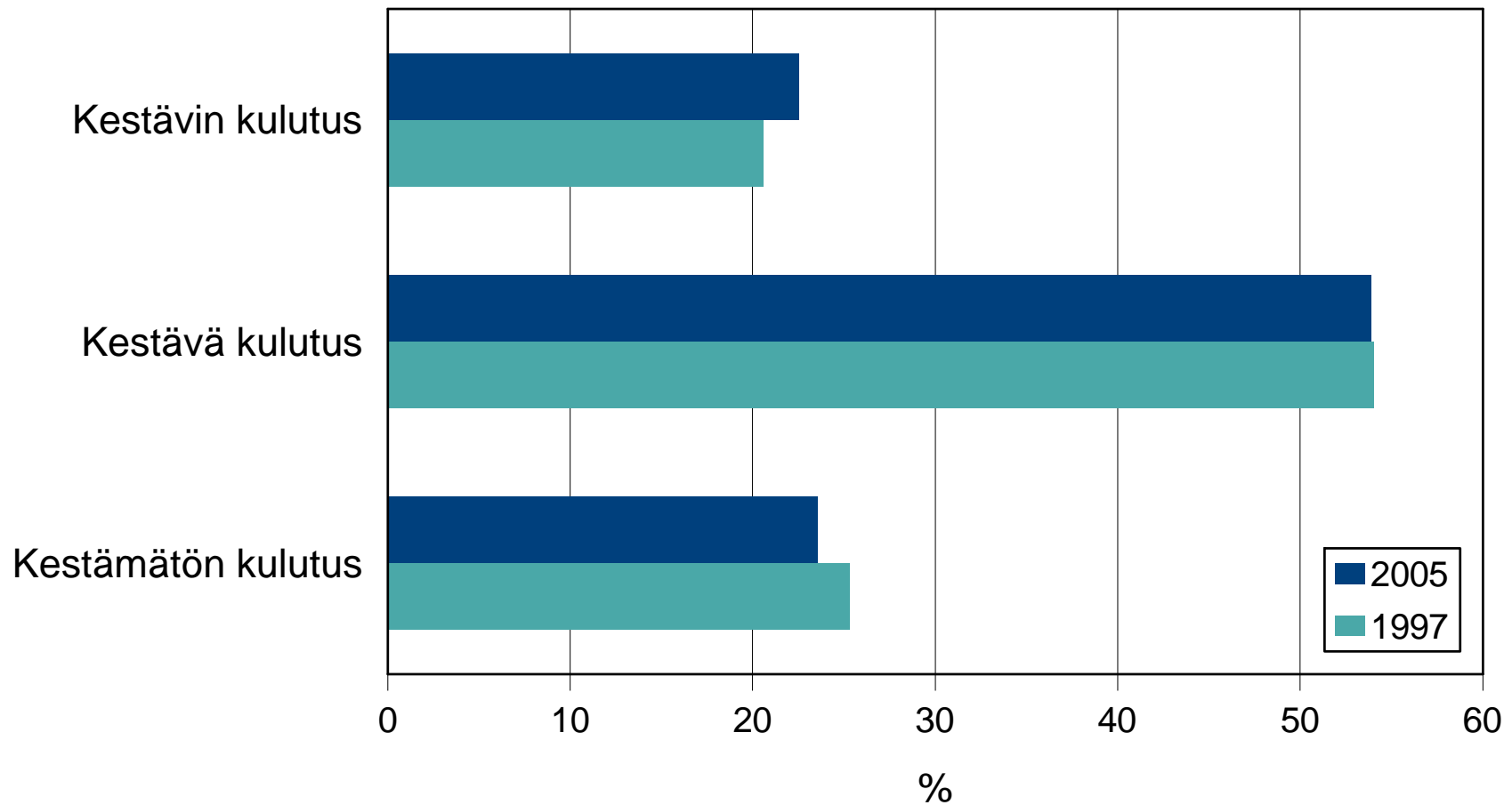
Kotitalouksien kulutus ja erityisesti sen kasvu nähdään usein ympäristölle pelkästään vahingollisena, mikä perustunee olettamukseen kulutuksen kohdistumisesta ensisijaisesti materiaali-intensiivisiin tavaroihin. Huomiotta ovat jääneet kotitalouksien kulutusmenojen todellinen jakauma ja kulutushalukkuuden muutossuunta kohti aineettomia tuotteita ja palveluja.

Materiankulutus ei ole keskeisintä kulutusta kotitalouksissa

Kestävin kulutus	22,5 %
Kestävä kulutus	53,9 %
Kestämätön kulutus	23,6 %

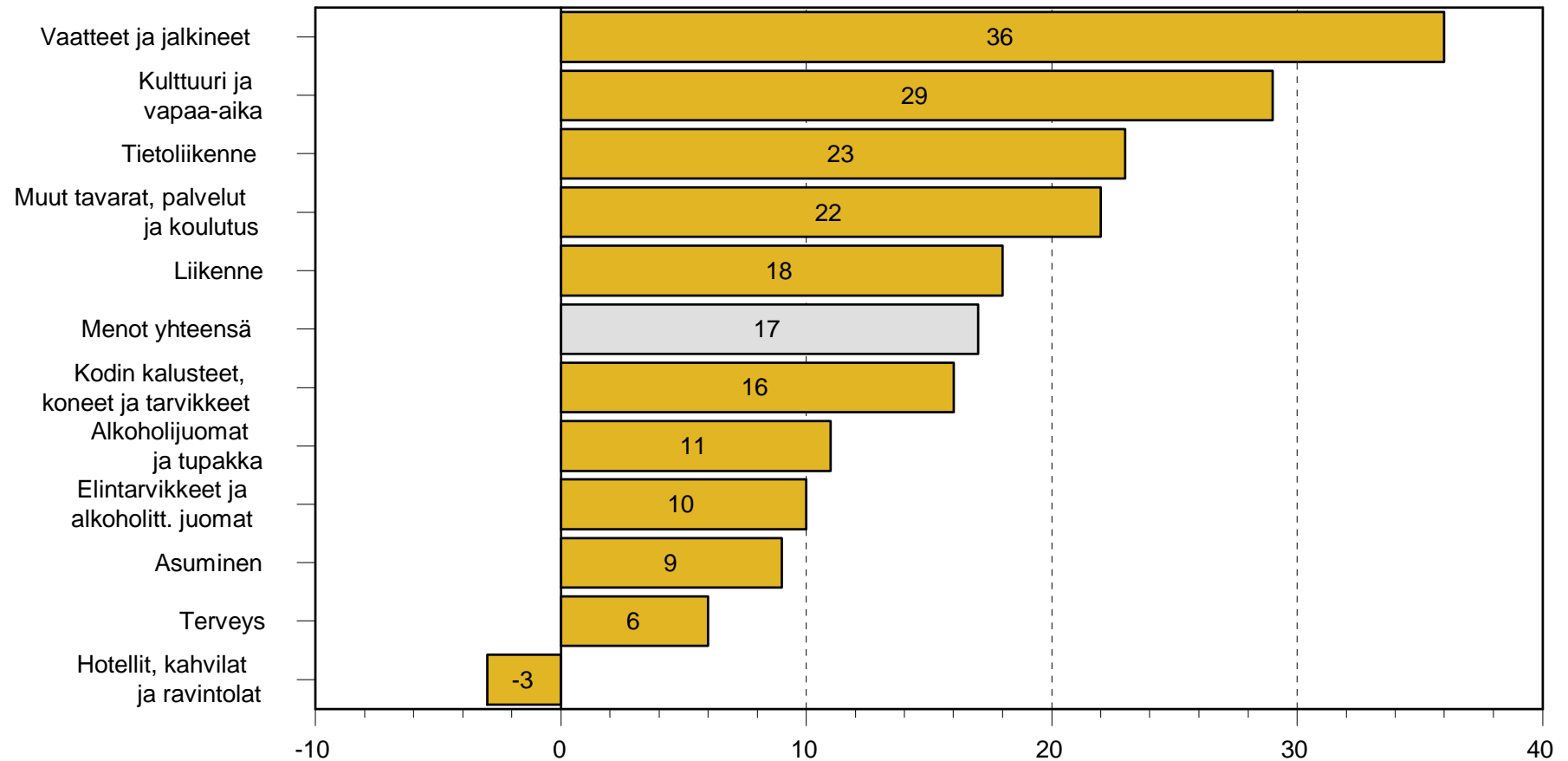
Kulutus kestävyuden mukaan 1997 ja 2005

Lähde: Kansantalouden tilinpito, yksityinen kulutus

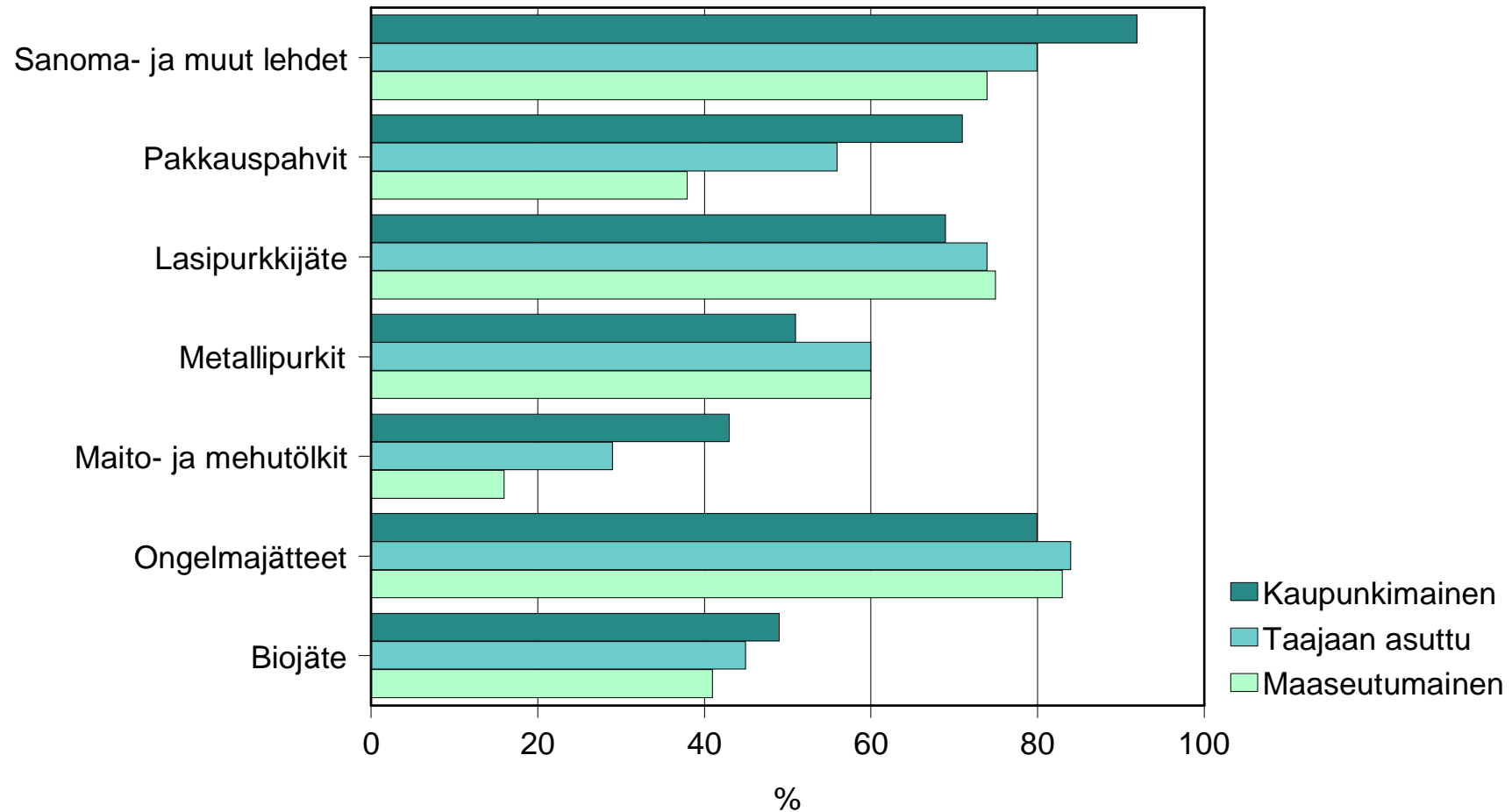

Kotitalouksien kulutusmenojen reaali muutos kulutusyksikköä kohti 2001-2006 (%)

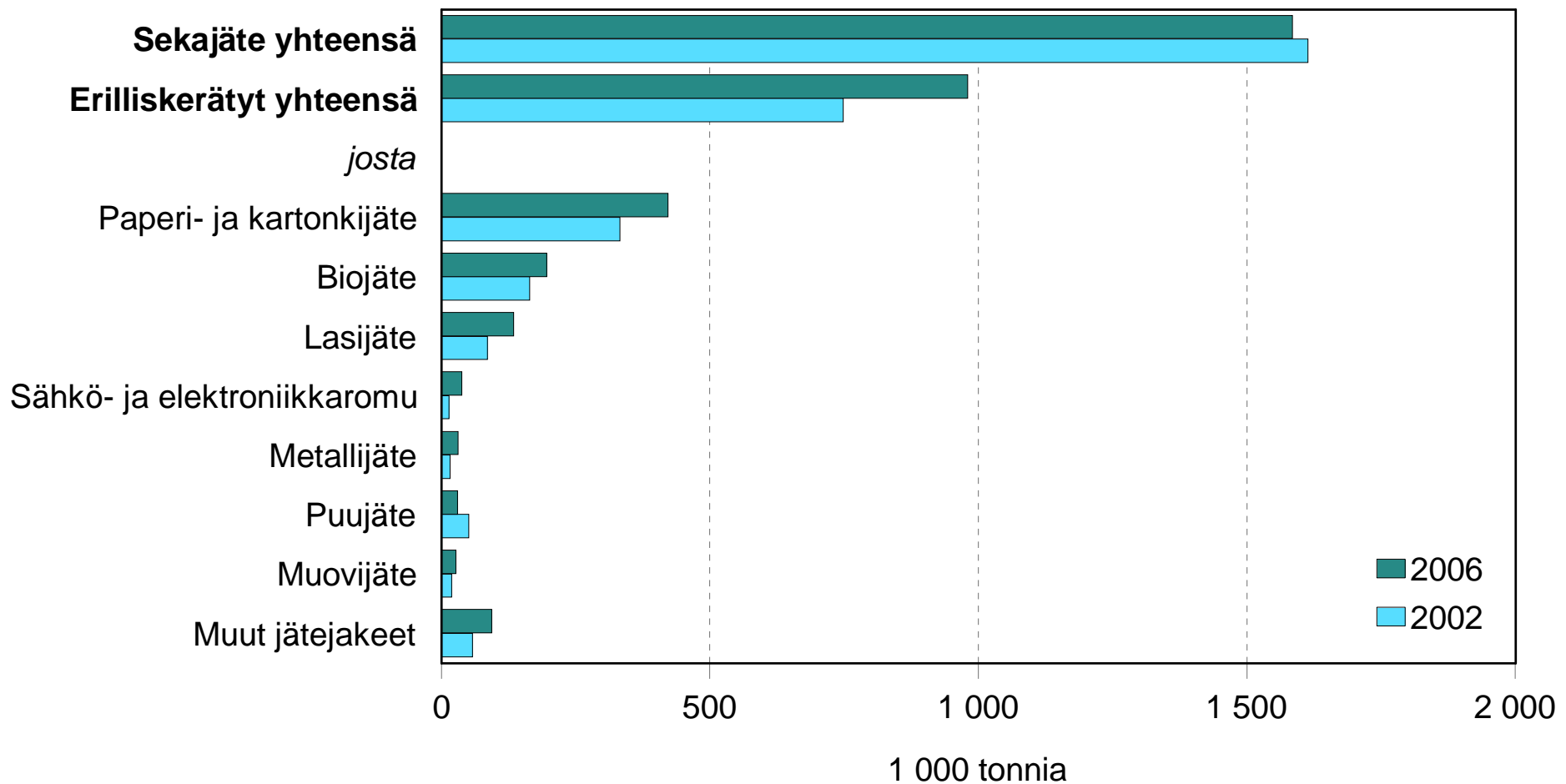

Lähde: Kulutustutkimus

Eräitä jätteitä säännöllisesti kierrättävien talouksien osuus vuonna 2006

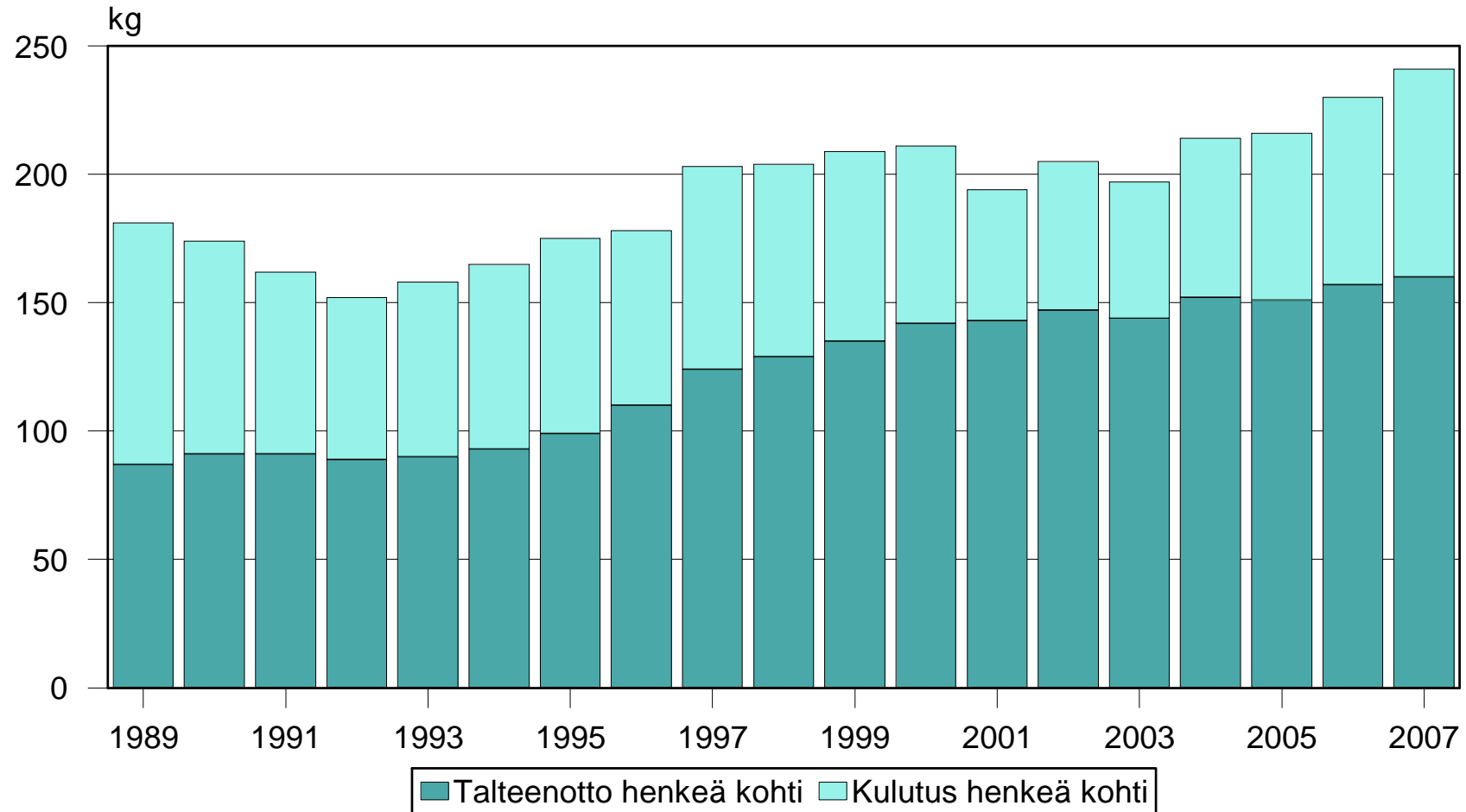

Yhdyskuntajätteet lajeittain 2002 ja 2006

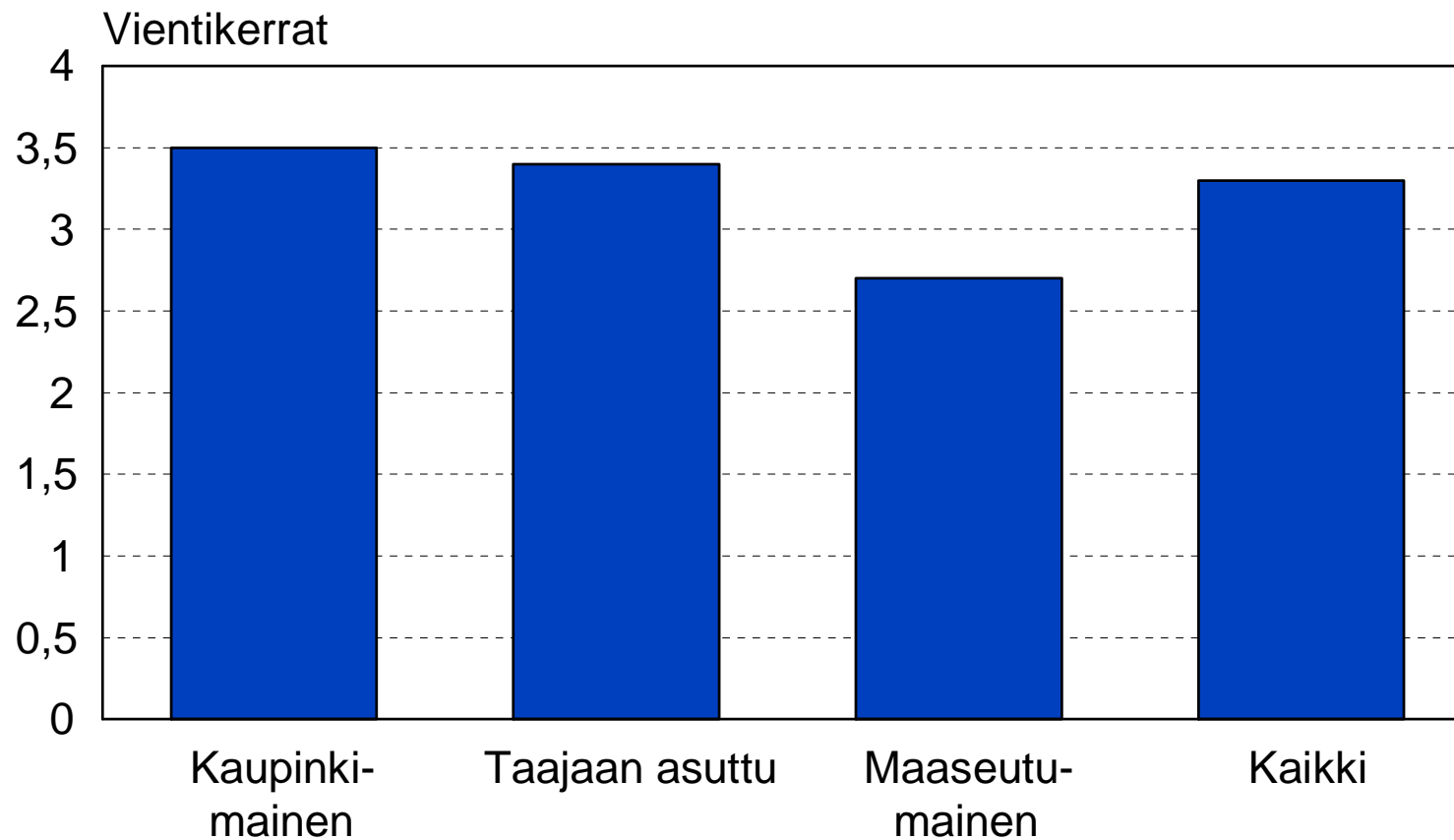
Jättemäärät yhteensä 2 364 (2002) ja 2566 (2006)

Paperin ja kartongin kulutus ja talteenotto vuosina 1989–2007

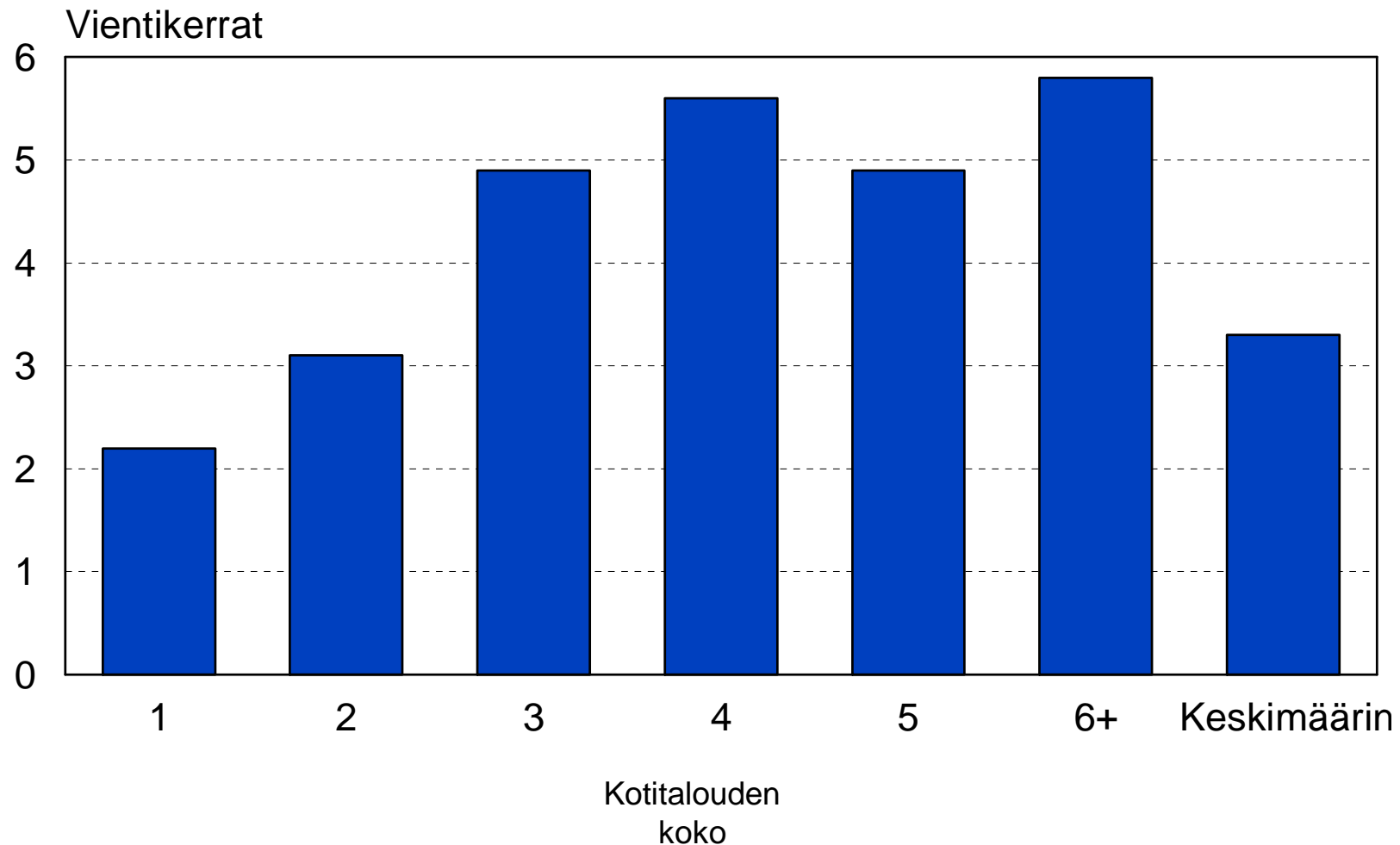
Lähteet: Metsäteollisuus ry. Paperinkeräys Oy

Montako roskapussillista sekajätettä keräysastiaan viikossa?

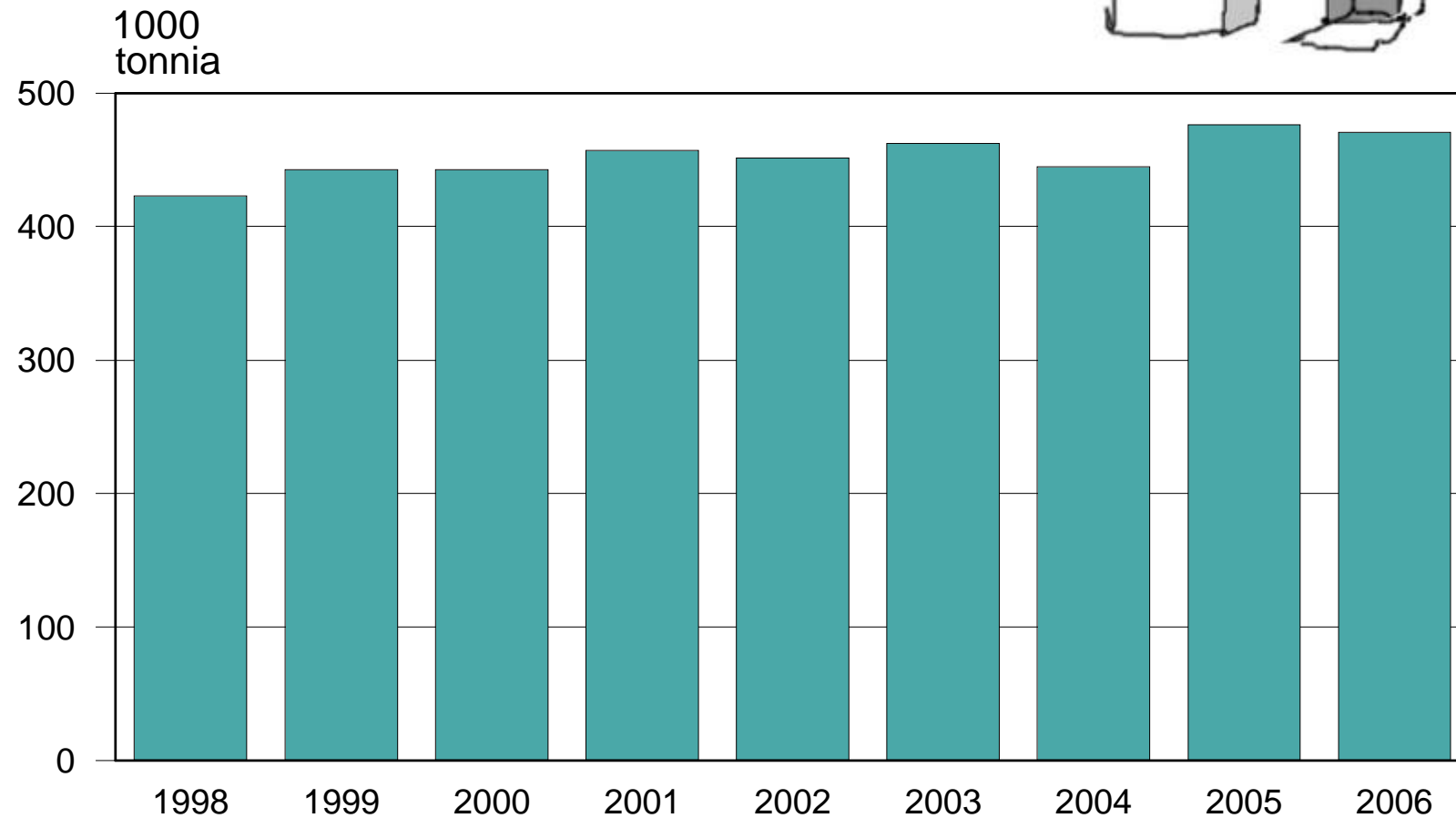
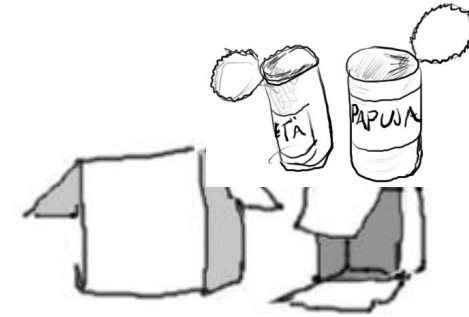

Lähde: Kulutustutkimus, Tilastokeskus

Montako roskapussillista sekajätettä keräysastiaan viikossa?

Pakkausjätteen määrä* 1998-2006

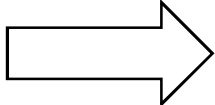
* Ilman puupakkauksia

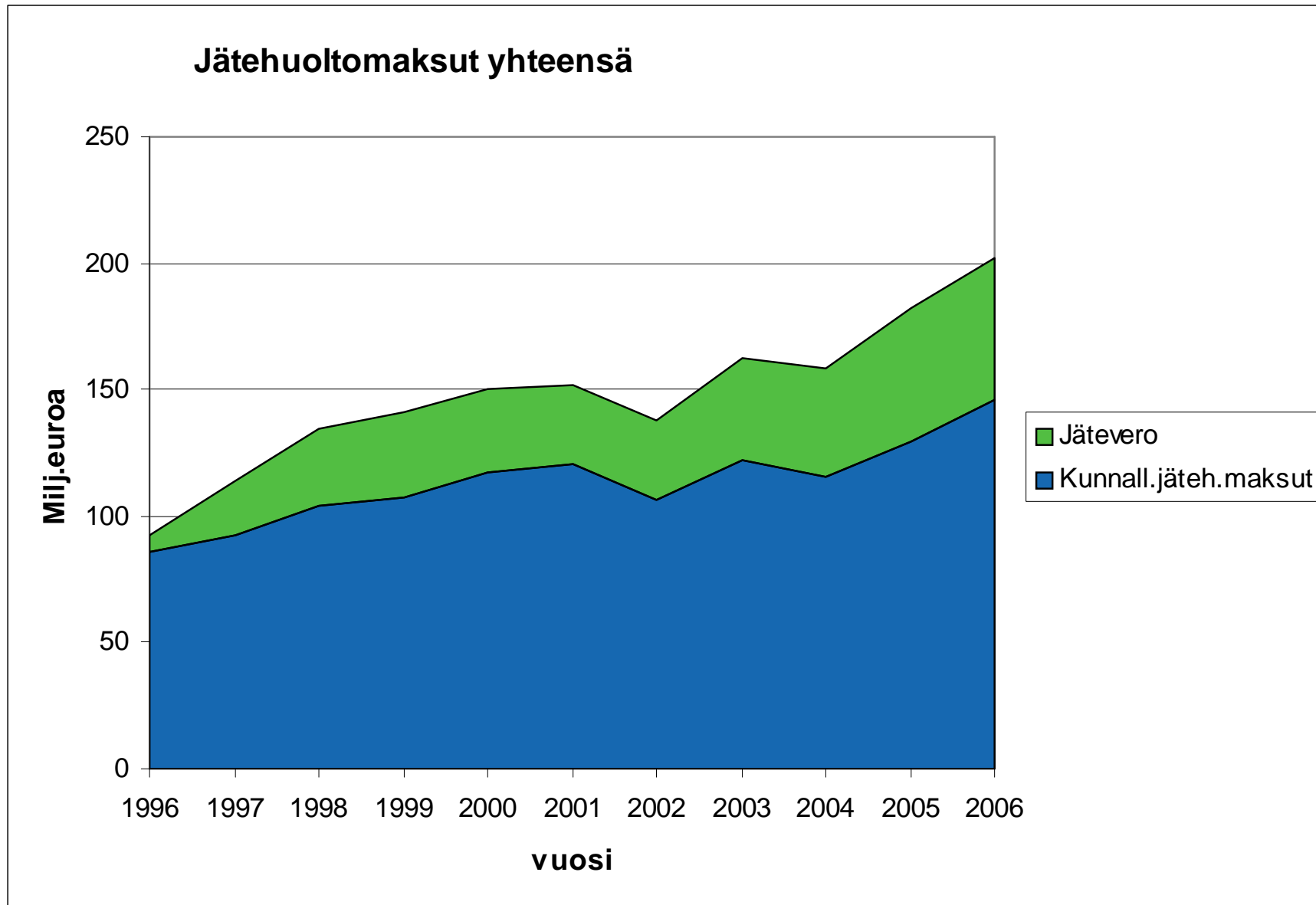
Kotitalouksien jätehuoltomenot

n Asuntoyhteisöjen taloustilasto:	Hoitokulut	Jätehuolto
Asunto-osakeyhtiöt	2,86	0,10 €/m ² /kk
Arava-vuokra-asunnot	3,72	0,15 €/m ² /kk

n As oy	73 000 kpl	KA 1390 m ²		122 milj.€/v
n Aravia	9 800 kpl	KA 1590 m ²		<u>28 milj.€/v</u>
				150 milj.€/v

n Keskimäärin kotitaloutta kohti 65 €/vuosi

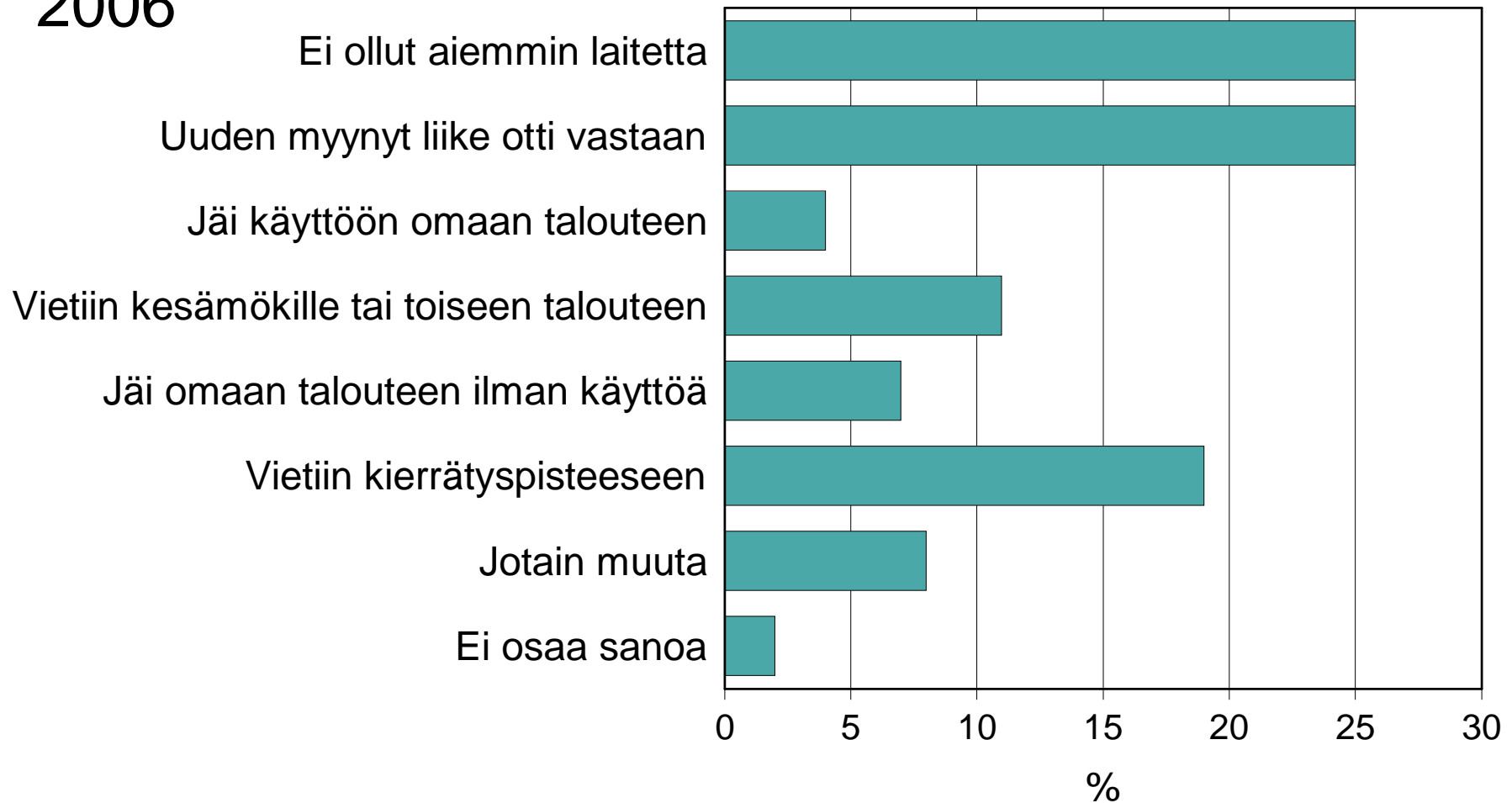
n 100 m²:n asunnosta 10/15 €/kk eli 120/180 €/vuosi

Kodinkoneiden ostojen muutos 2001 - 2006

	Kaikki kotitaloudet		
	Reaali- muutos	2001, €	2006
	2001–2006 %	2006- hintaan	€
Kodinkoneet	1,89	254	259
Kotitalouden koneet	5,58	301	317
Suuret kodinkoneet	4,17	219	228
Kylmäkoneet	-0,30	62	62
Pyykin- ja astianpesukoneet	13,59	77	88
Liedet, mikrouunit, sähkögrillit ym.	12,35	38	43
Lämmittimet ja ilmastointilaitteet	-8,13	12	11
Siivouskoneet	30,54	15	20
Ompelu- ja neulekoneet, kangaspuut	-45,61	7	4
Muut suuret kodinkoneet ja -laitteet	-87,23	7	1
Pienet sähkökäyttöiset kodinkoneet	5,26	20	21
Kodinkoneiden korjaus ja varaosat	-34,92	15	10
Sähköiset käsityökalut	67,68	11	19
Puutarhakoneet, hitsauslaitteet ym. ja korjaus	12,30	35	39

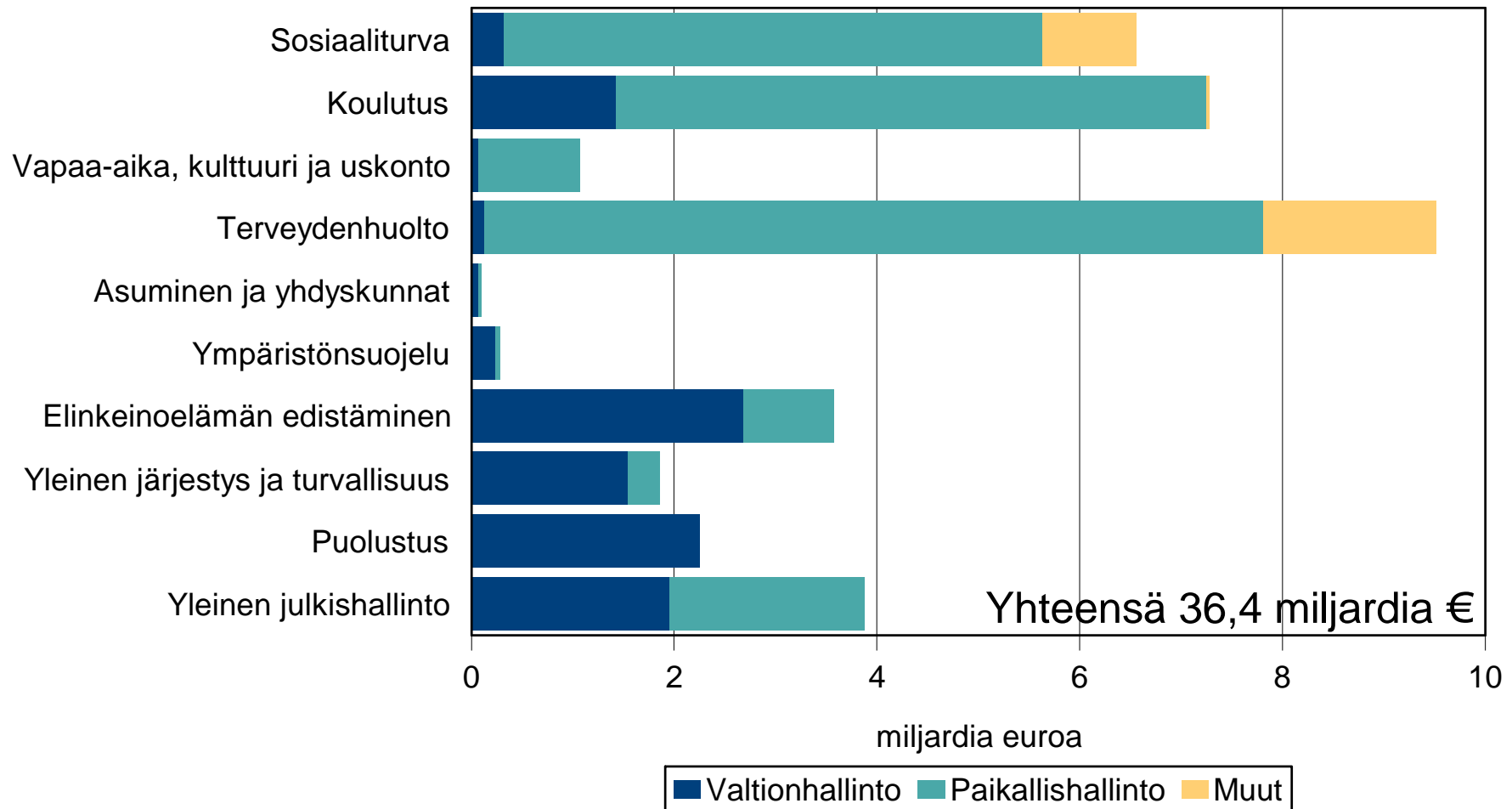
Korvattavan laitteen määrää kotitalouksissa 2006

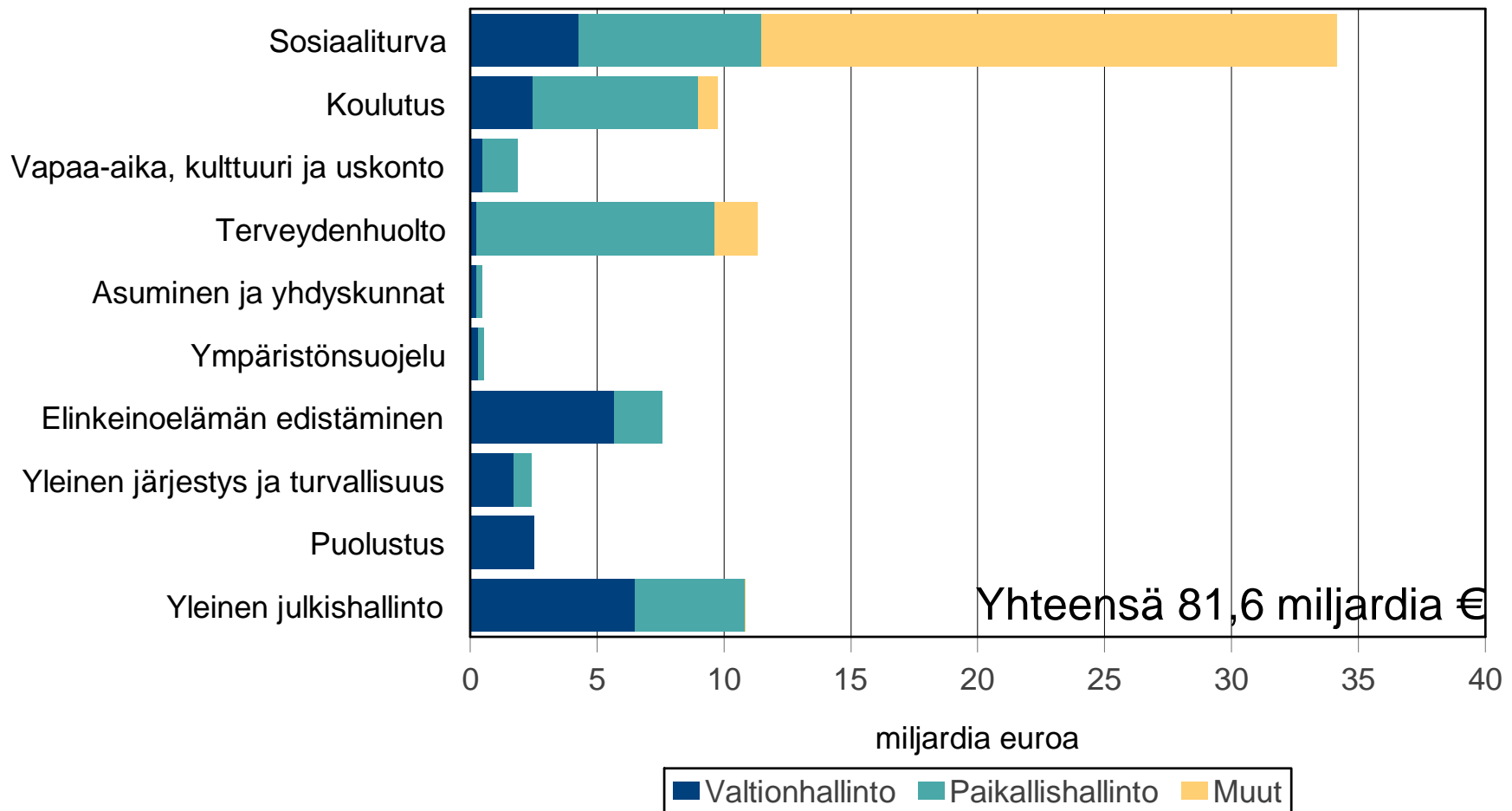
Energiamerkin merkitys laitteen valinnalle 2006

Vaikutuksen aste	jääkaappi		pakastin	pesukone	astian- pesukone		kaikki
	jääkaappi pakastin	%			%	%	
Paljon	36	33	32	34	41	35	
Jonkin verran	34	32	32	27	30	30	
Ei lainkaan	30	31	34	36	27	33	
Eos	0	4	2	2	1	2	
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	

Julkiset kulutusmenot vuonna 2006

Julkiset menot vuonna 2006

Ympäristöverot

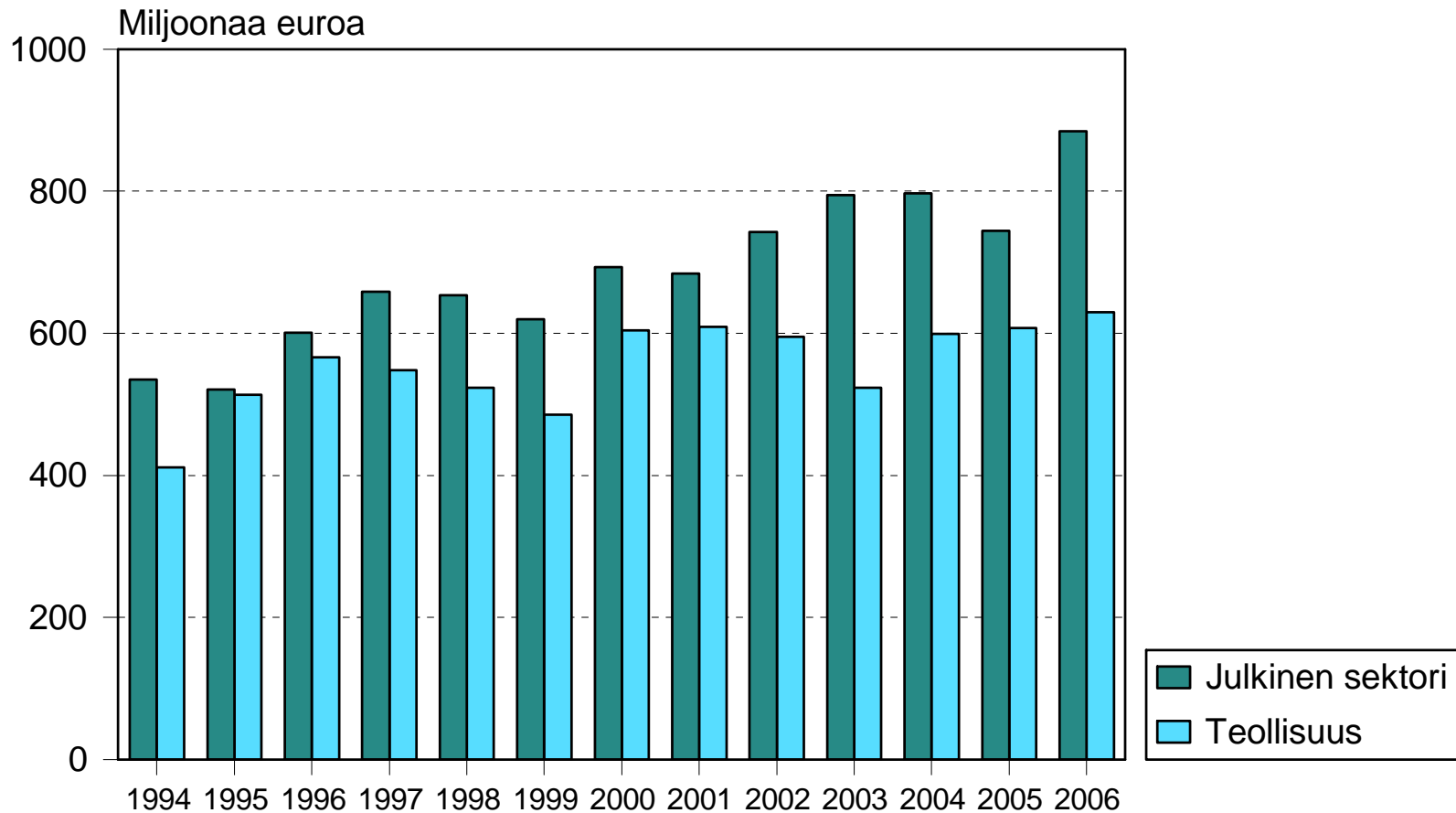
- n Ympäristöperusteisia veroja ja veroluonteisia maksuja kerättiin 2006 noin 5,0 miljardia euroa ja ympäristöperusteisia palvelumaksuja 1,0 miljardia euroa
  - | Ympäristöverot ovat saasteveroja kuten päästöt ja jätteet tai resurssiveroja kuten energiaverot

- n Ympäristöperusteisten verojen ja maksujen osuus verotuloista on 6,3 prosenttia

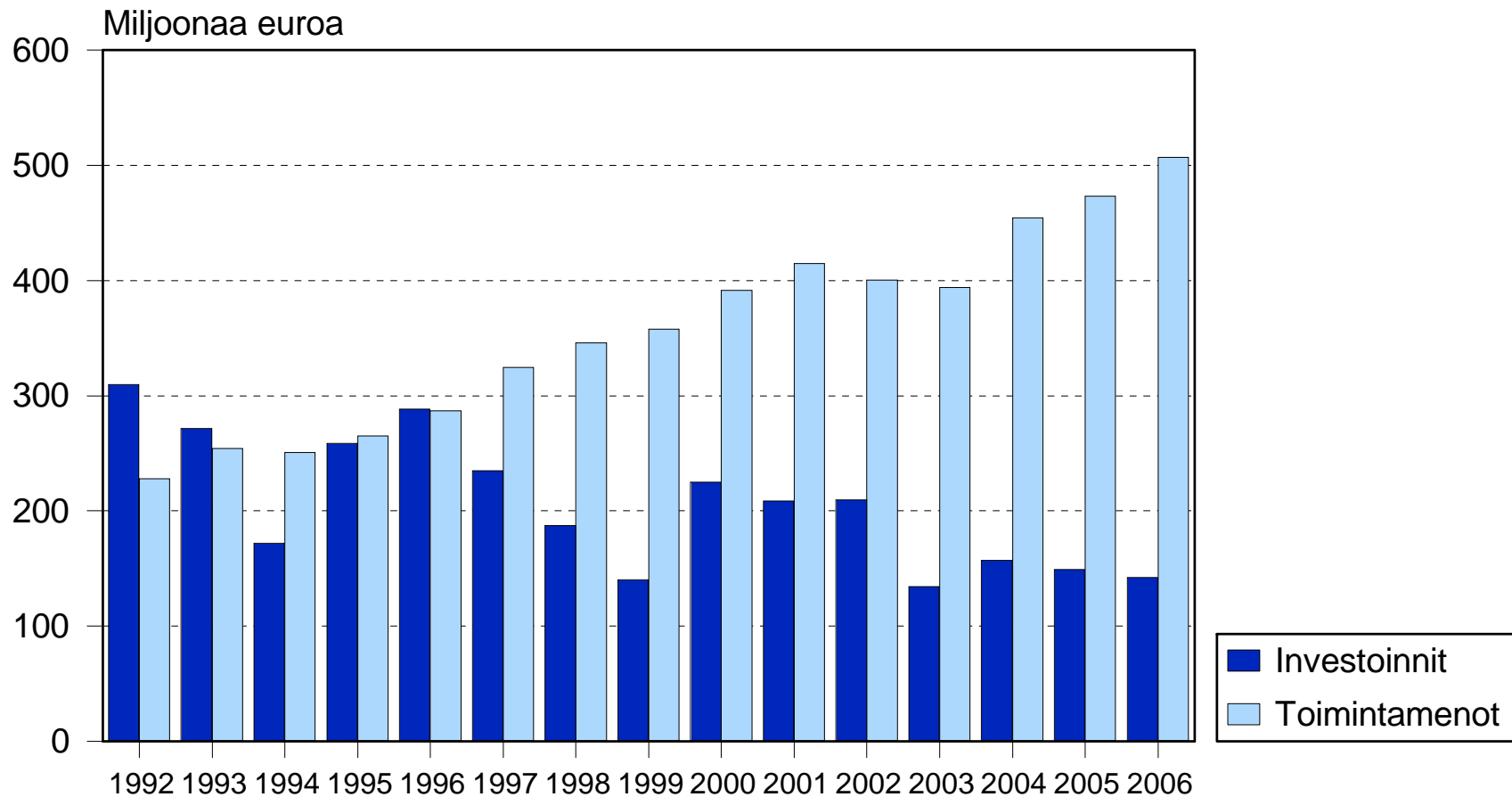
Valtion talousarvio 2008 hallinnonaloittain, milj. €

Eduskunta	122
Valtioneuvosto	80
Ulkoasiainministeriön hallinnonala	1 136
Oikeusministeriön hallinnonala	759
Sisäasiainministeriön hallinnonala	1 140
Puolustusministeriön hallinnonala	2 495
Valtiovarainministeriön hallinnonala	6 874
Opetusministeriön hallinnonala	7 250
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	2 829
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	2 188
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	2 486
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	14 134
Ympäristöministeriön hallinnonala	336
Valtionvelan korot	2 204
Valtionvelan vähentäminen	2 480

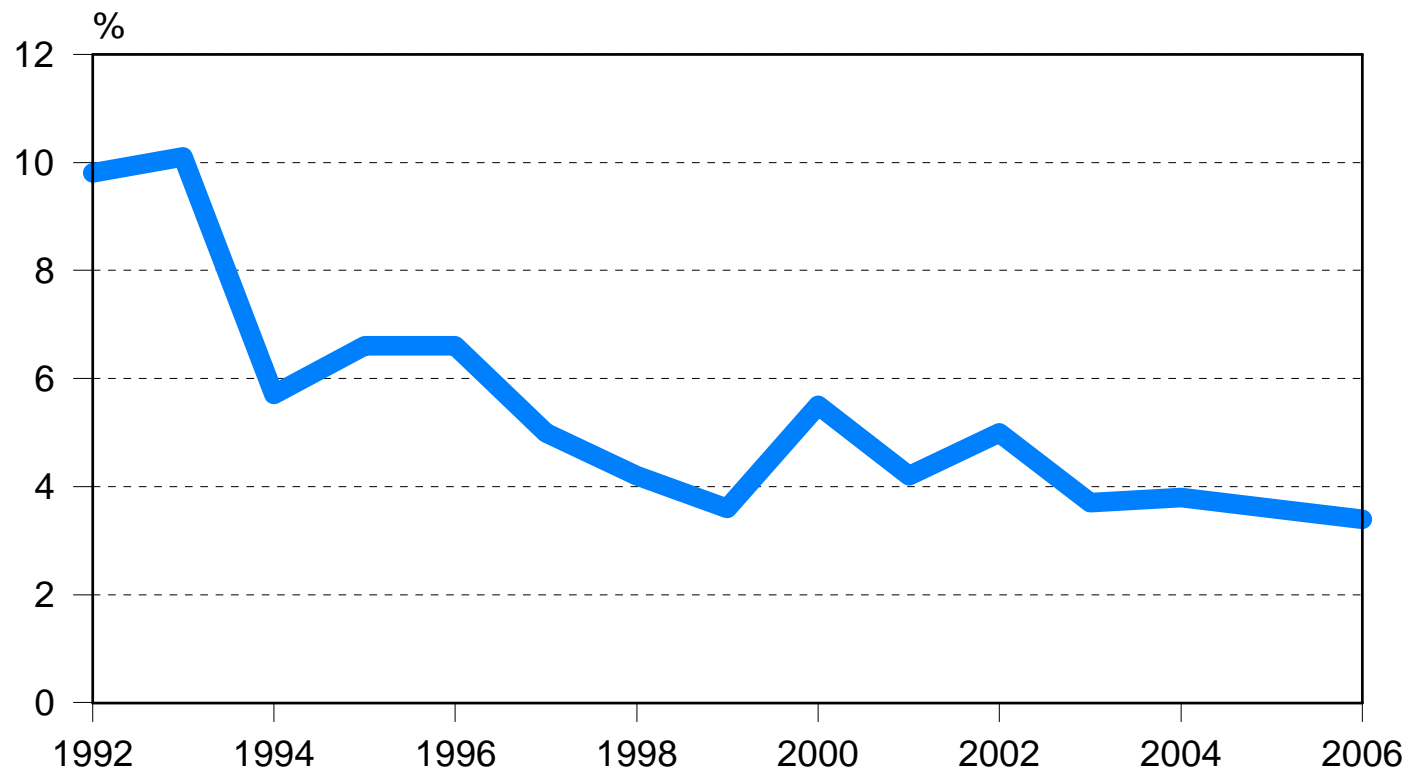
Ympäristönsuojelun investointi- ja toimintamenot vuosina 1994–2006

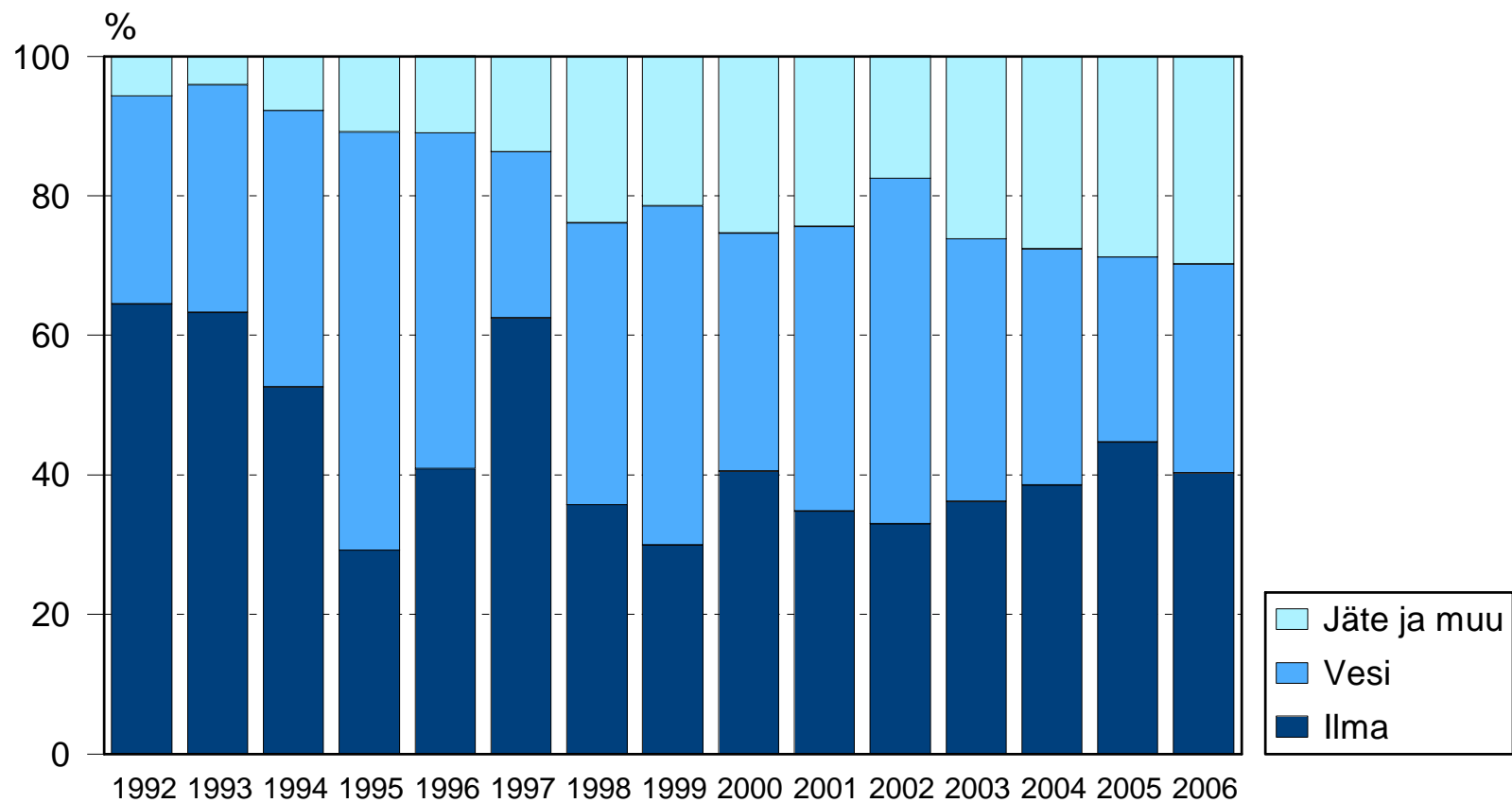
Teollisuuden ympäristönsuojelumenuk vuosiina 1992–2006

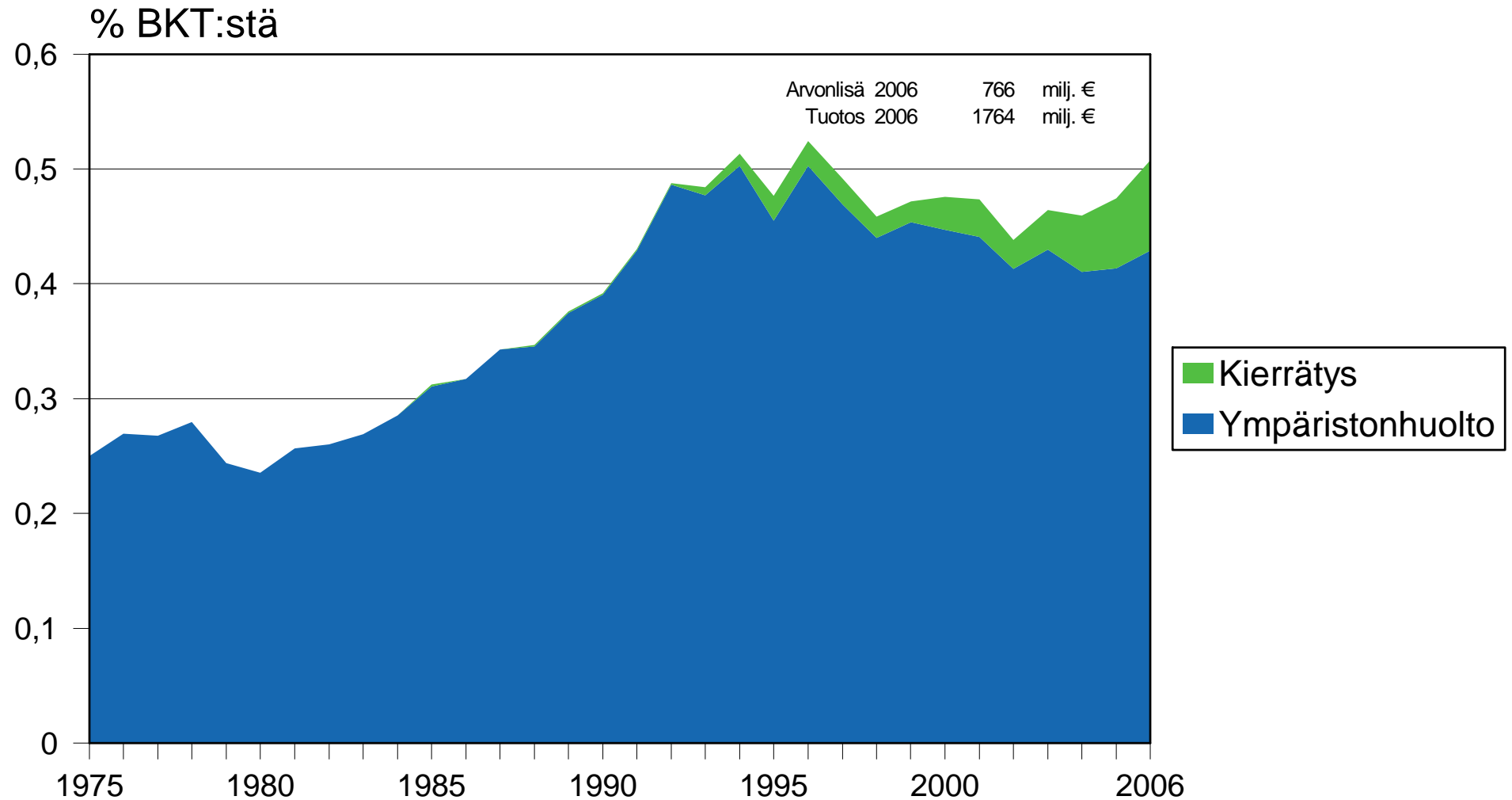
Ympäristöinvestointien osuus kaikista kiinteistä investoinneista teollisuudessa vuosina 1992–2006

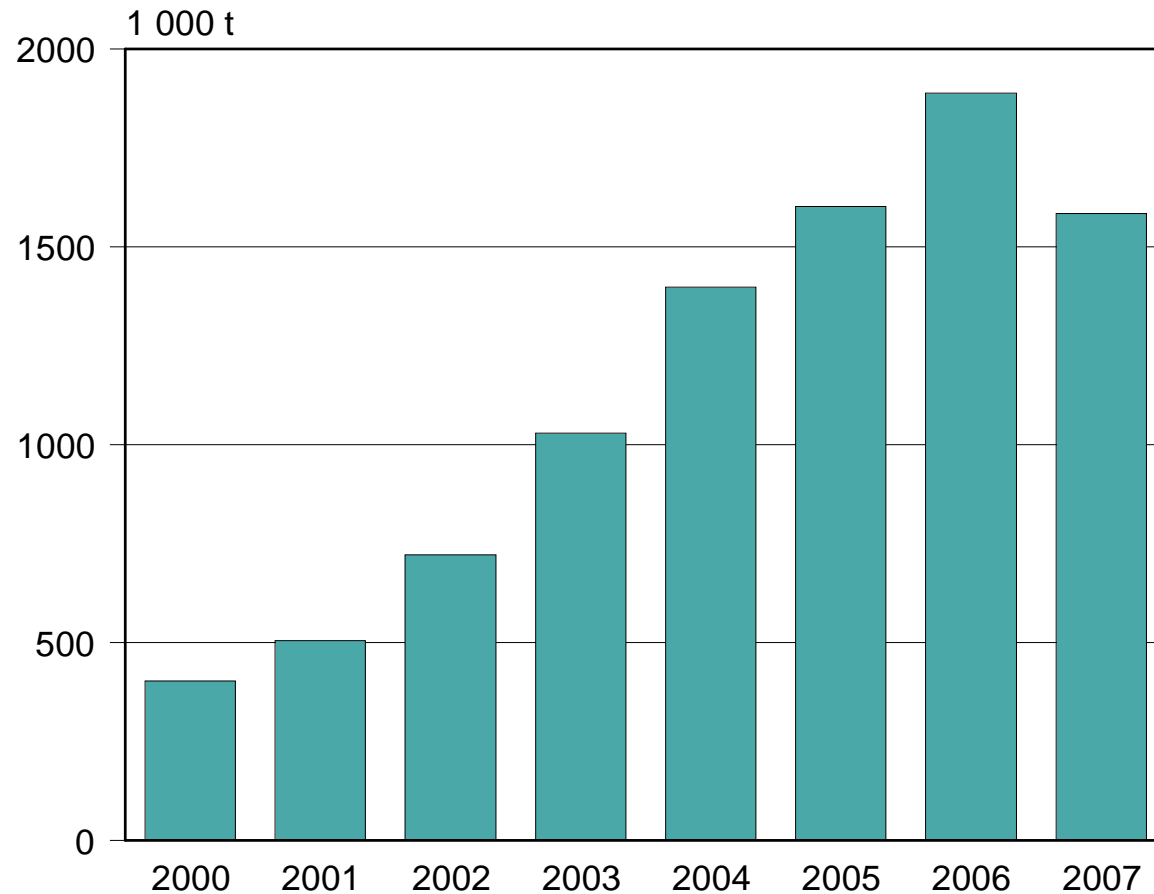
Teollisuuden ympäristönsuojeluinvestointien jakauma vuosina 1992–2006

Ympäristöhuollon ja kierrätyksen BKT-osuus

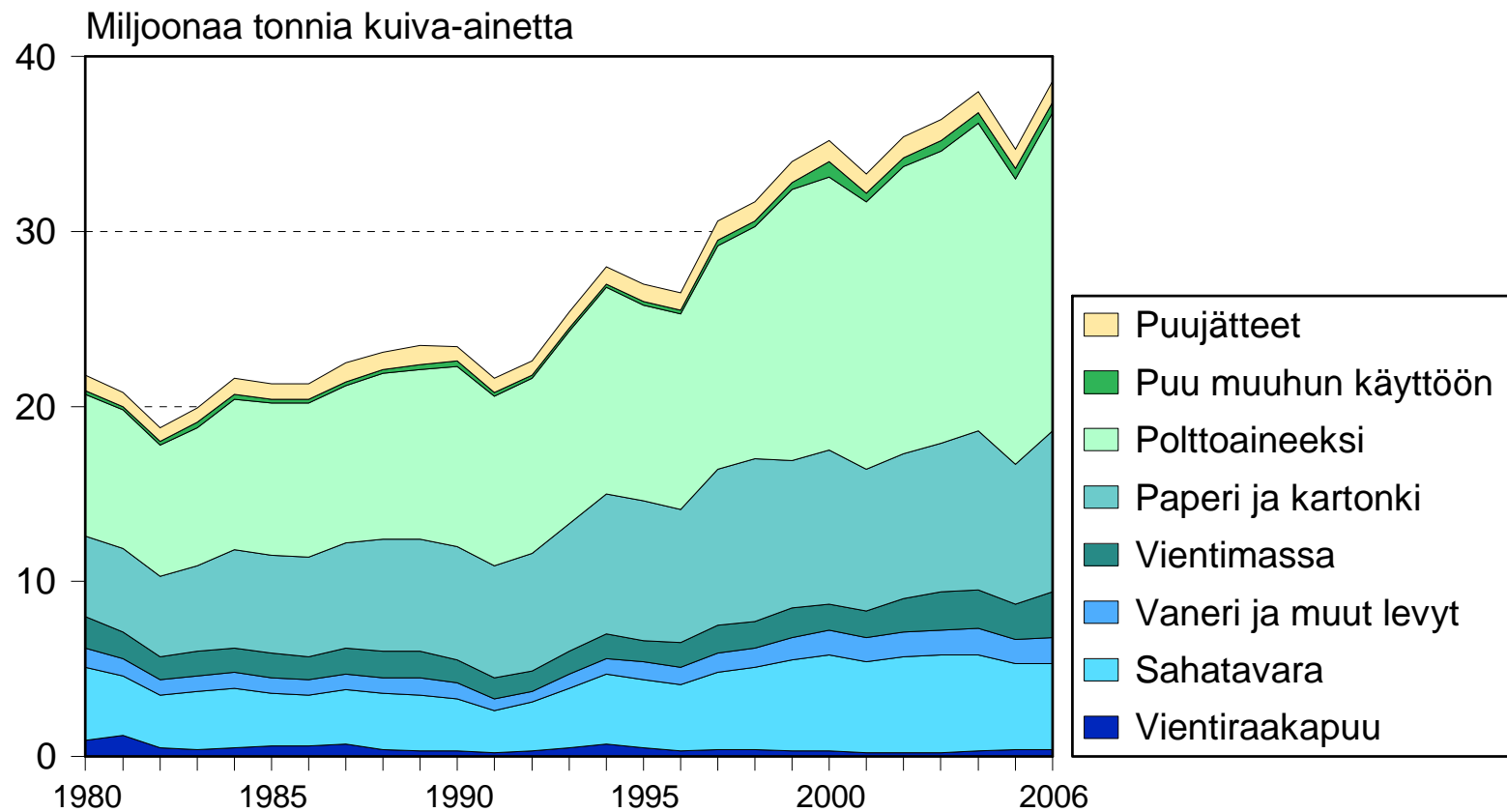

Hakkuutähteiden käyttö lämpö- ja voimalaitosten polttoaineena 2000–2007

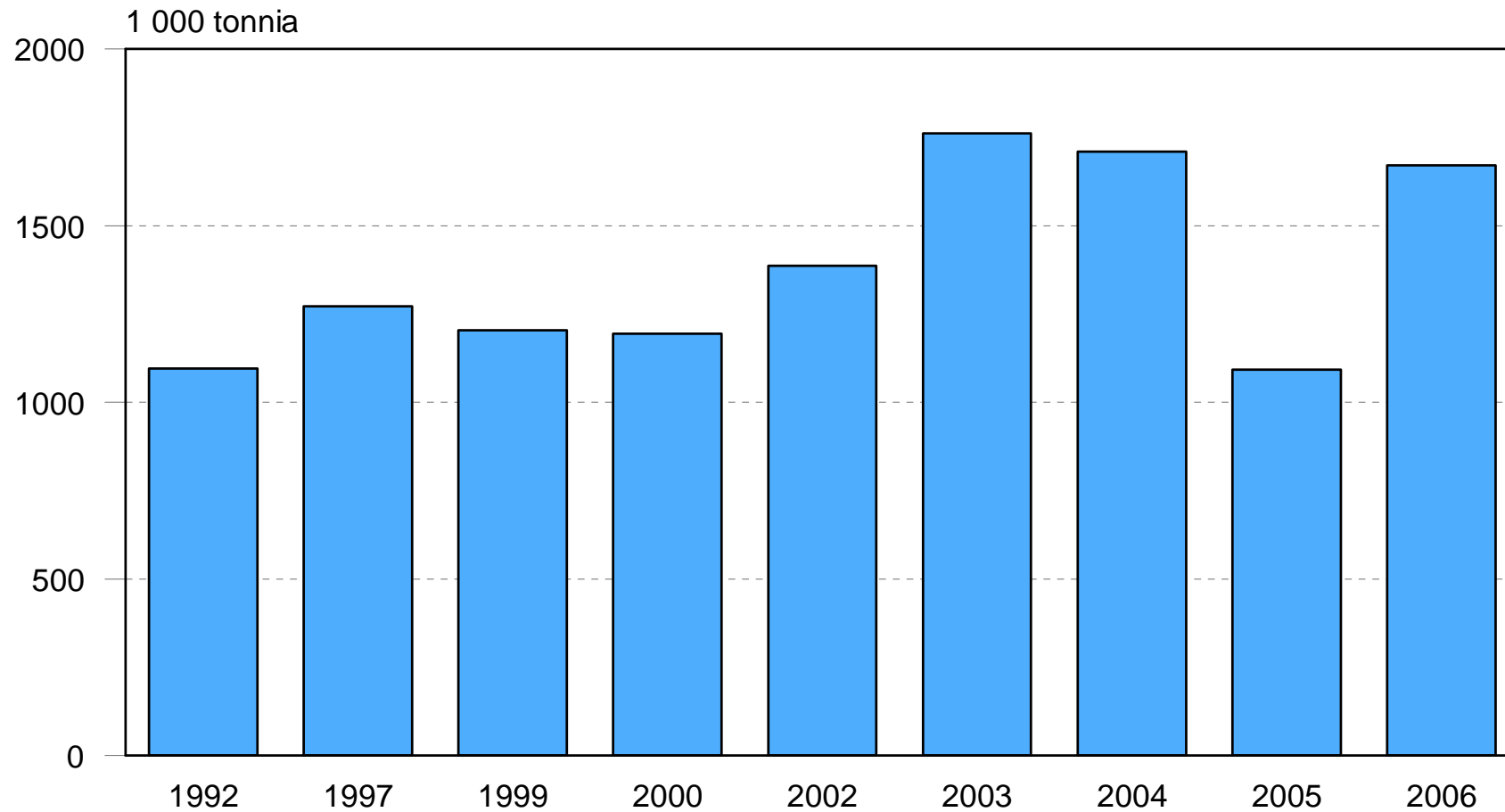
Hakkuutähteet sisältää oksat ja latvat lehtineen ja neulasineen, yksittäiset hylkypölkyt sekä kannot ja juurakot.

Puun sitoutuminen tuotteisiin 1980–2006

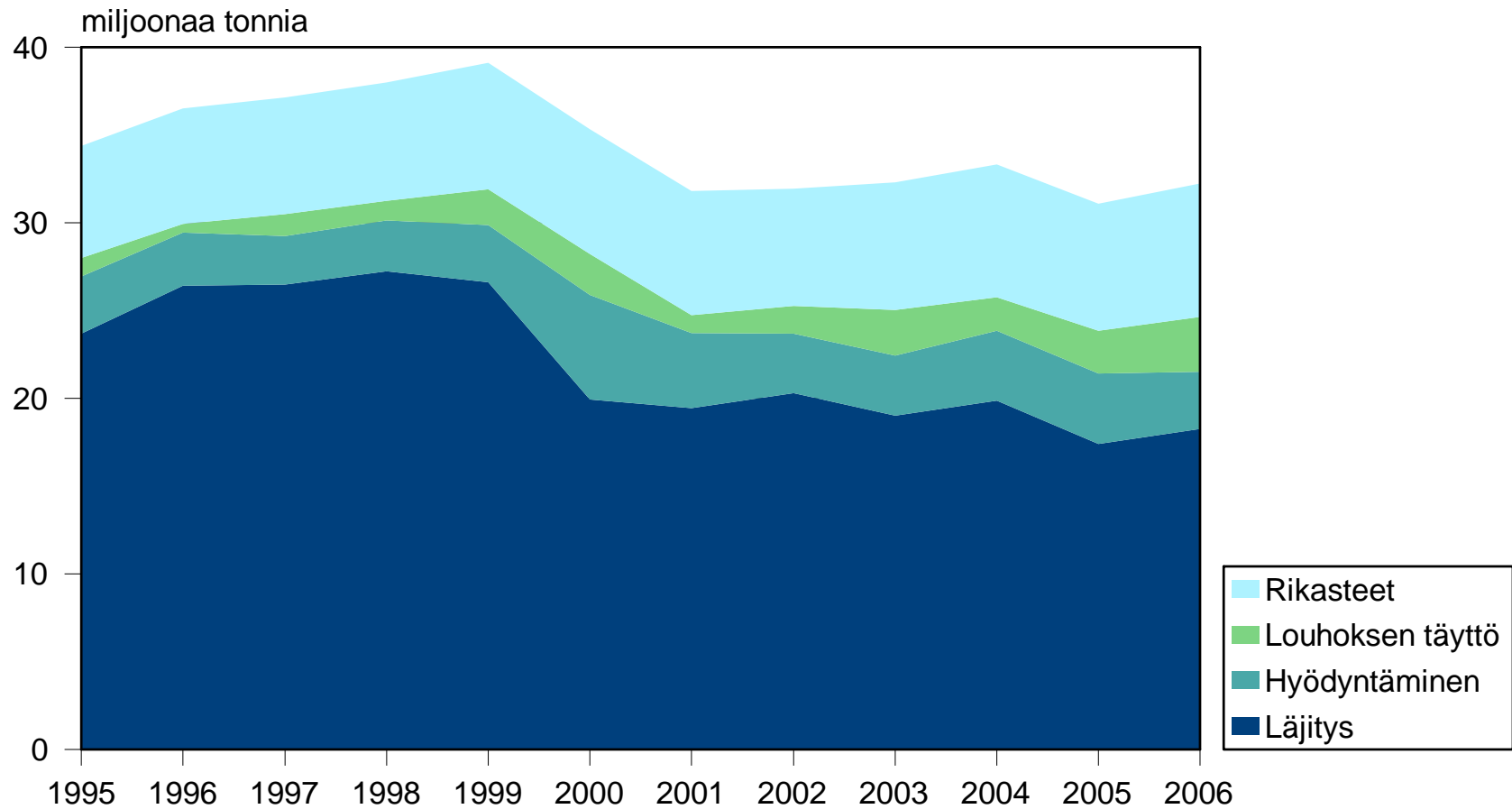

Polttolaitosten ja kattiloiden tuhka vuosina 1992–2006

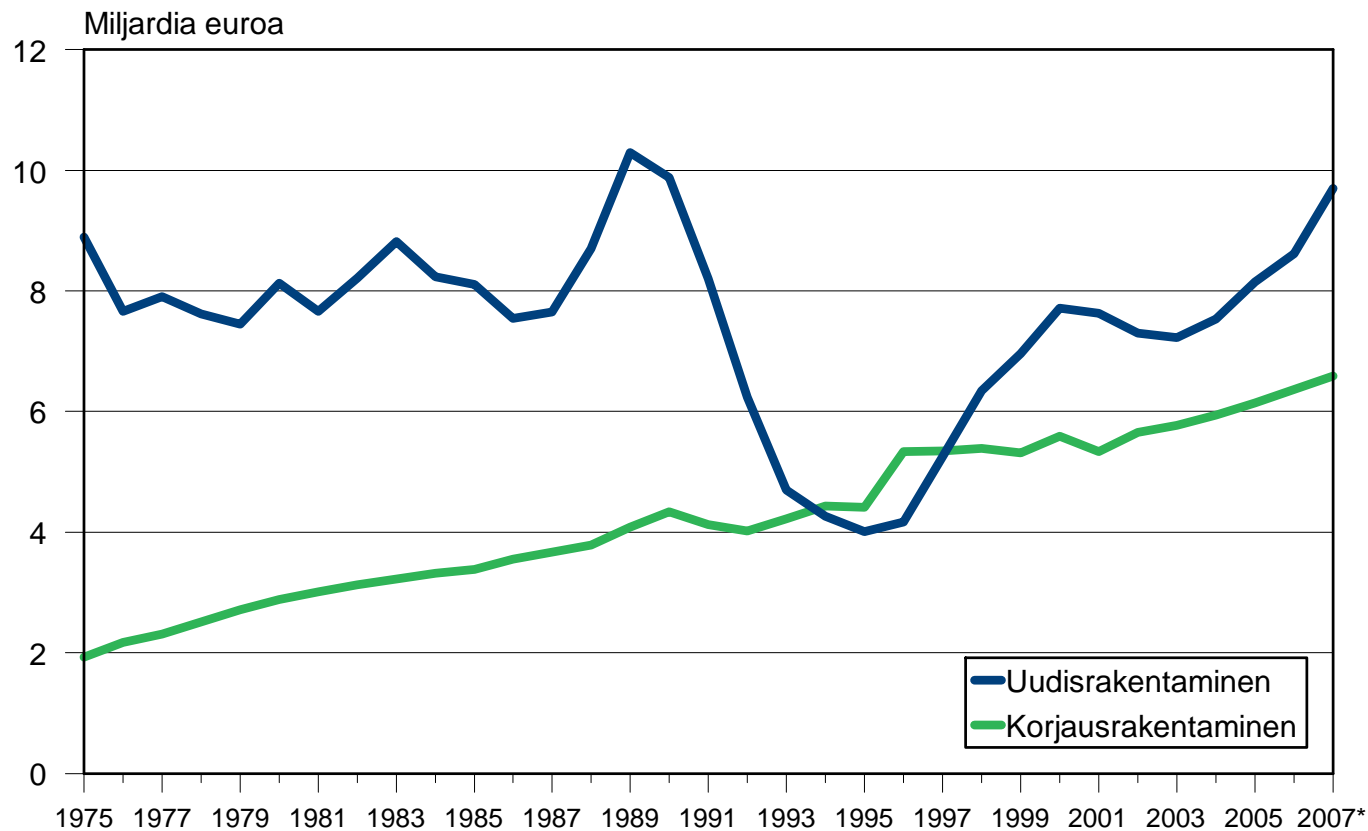

Lähde: Tilastokeskus

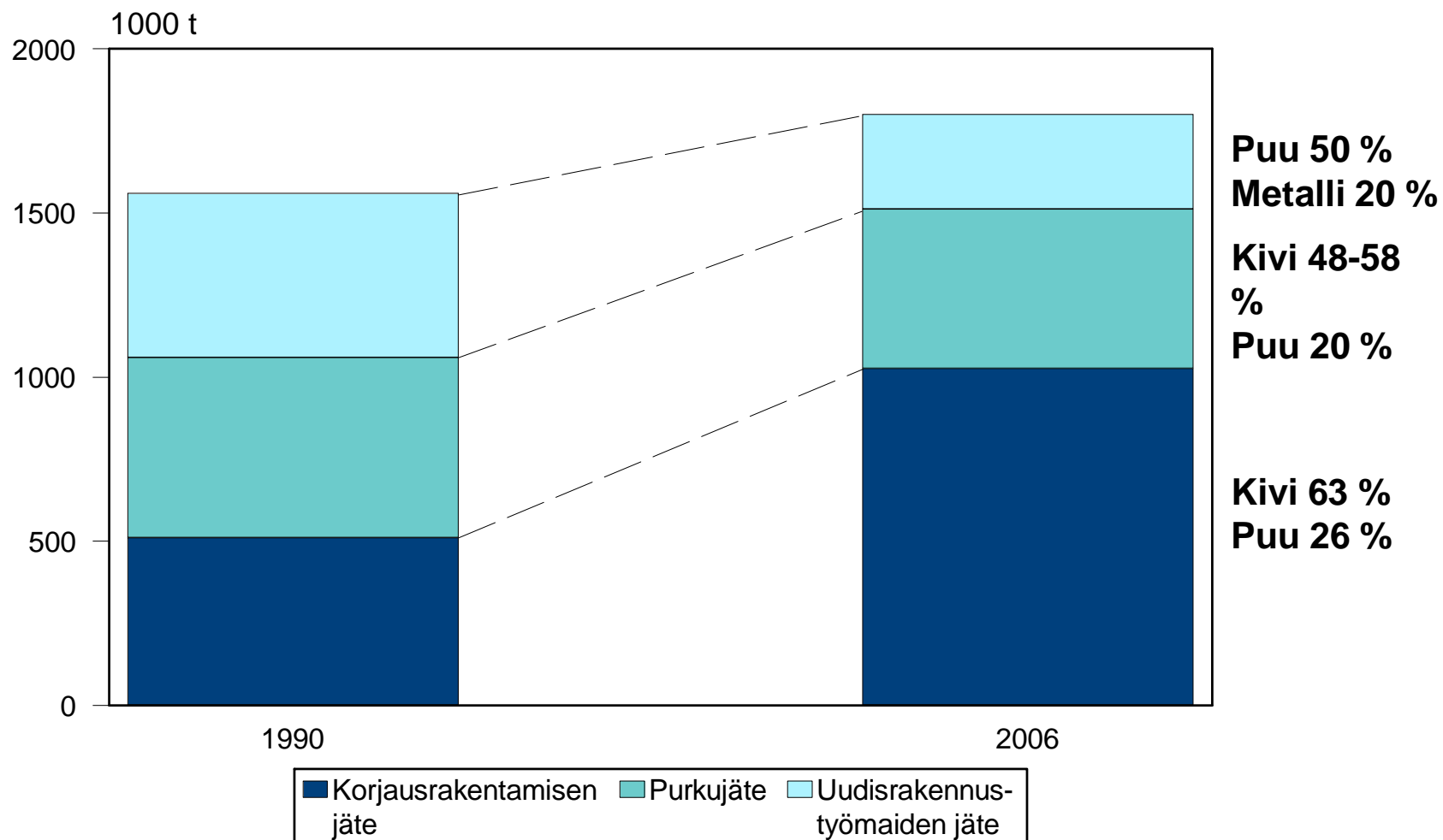
Kaivostoiminnan kiviaineksen kokonaisotto ja käyttö 2006

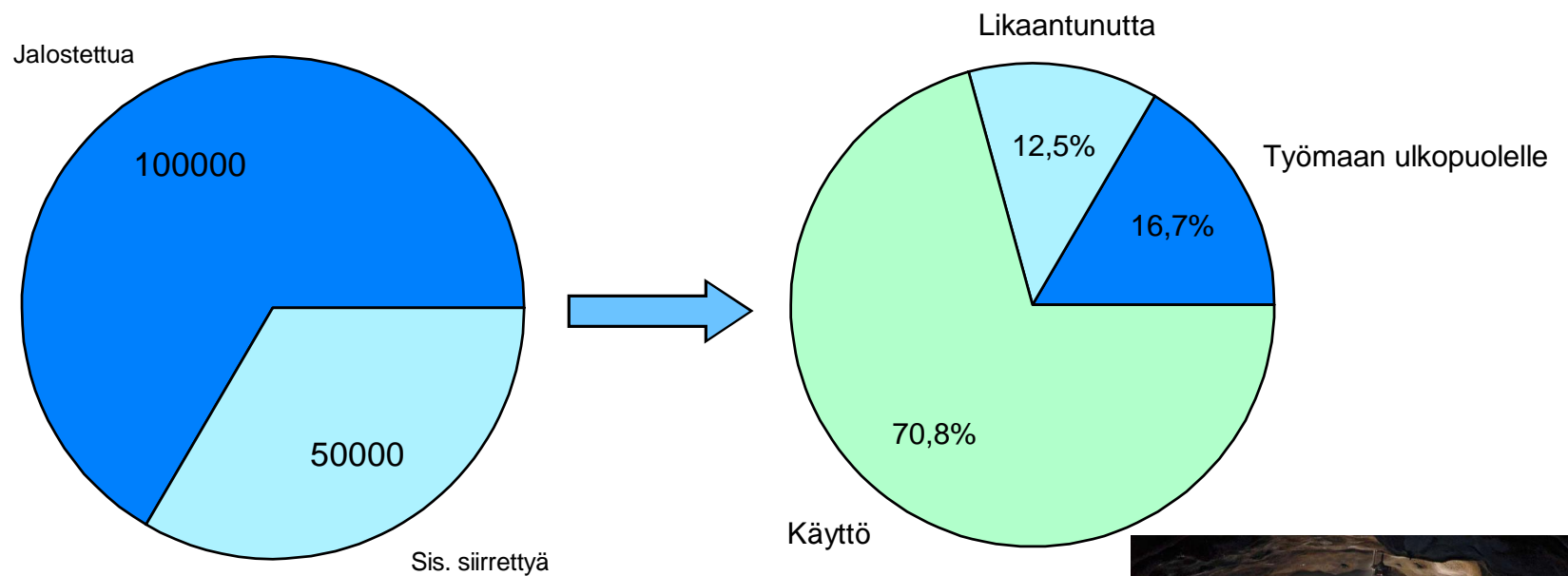
Uudis- ja korjausrakentamisen arvo 1975-2007

Talonrakentamisen rakennusjättemäärät 1990 ja 2006

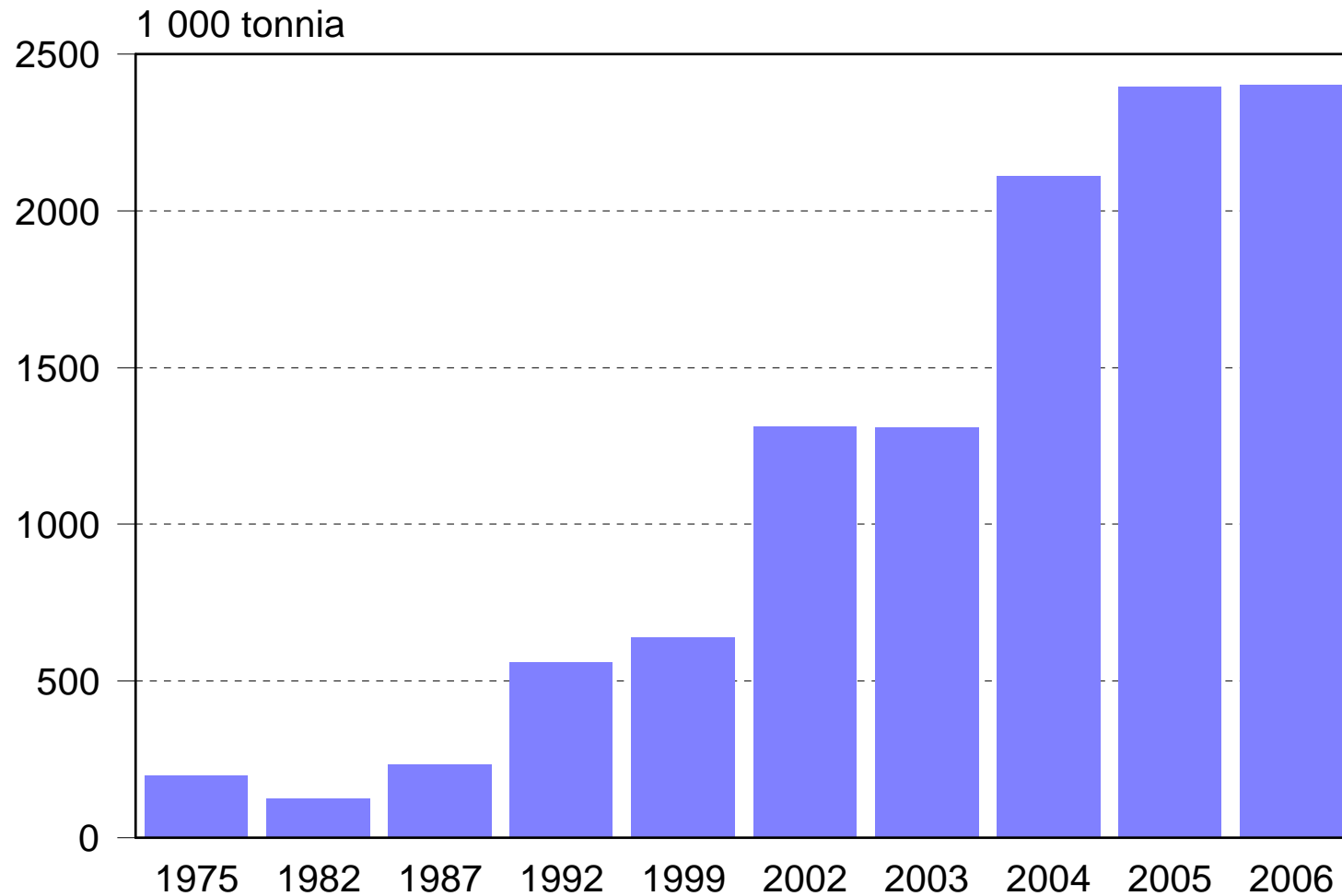
Rakentaminen tarvitsee 150 miljoonaa tonnia maa-aineksia

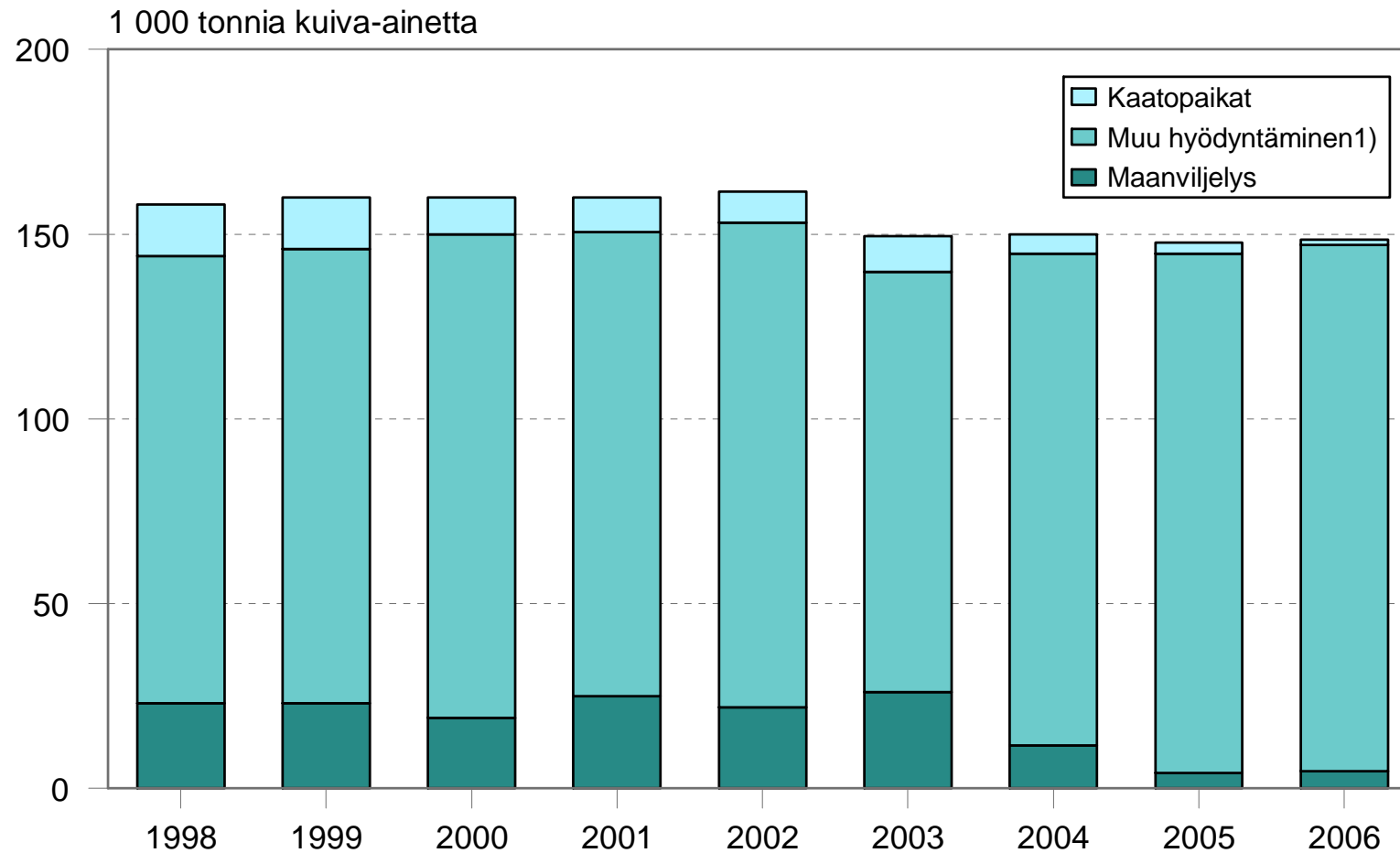
Kiviaineksia jätteenä 19,5 miljoonaa tonnia

Ongelmajätteiden määrä 1975-2006

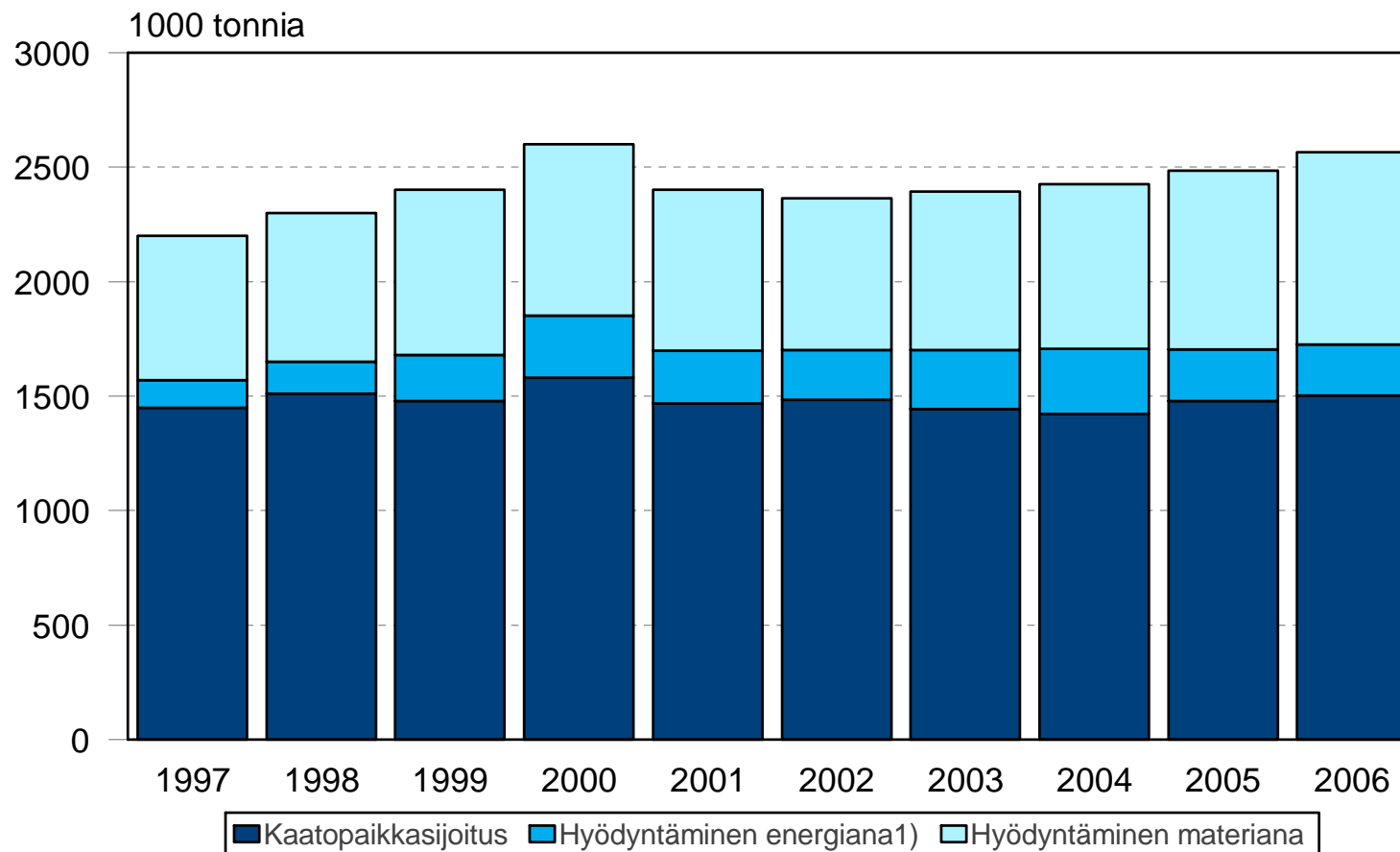
Yhdyskuntien jätevedenpuhdistamoilla syntyvän lietteen käsittely vuosina 1998–2006

1) Muu hyödyntäminen=viherrakentaminen tai hyödyntäminen raaka- tai apuaineena tai maa- ja vesirakennusmateriaalina tai energiana.

Lähteet: Suomen ympäristökeskus ja Tilastokeskus

Yhdyskuntajäte vuosina 1997–2006

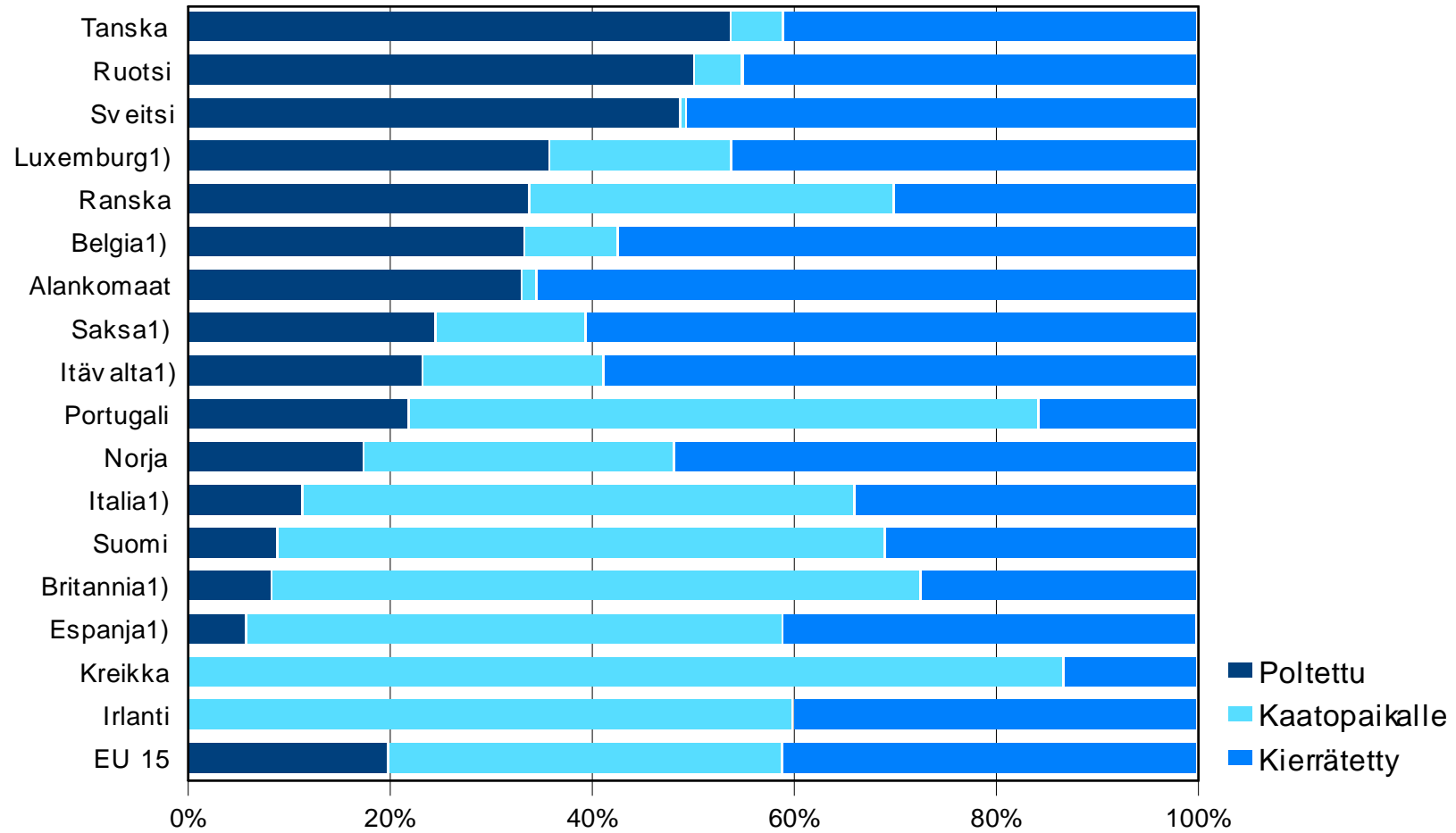

1) Sisältää myös polton jätteiden käsittelylaitoksissa.

Lähteet: Suomen ympäristökeskus. Tilastokeskus

Yhdyskuntajätteen käsittelyn jakauma eräissä Euroopan maissa vuonna 2005

1) arvio